12 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2000 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 2 (1970)

Ազգ
Azg
armenian daily

Չեչեն գրոհայինները հայտարարել են, որ իրենց հաջողվել է ճեղքել Գրոզնու պաշարման օղակը

ԳՐՈԶՆԻ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Չեչեն գրոհայինները հայտարարում են, որ իրենց հաջողվել է ճեղքել Գրոզնու պաշարման օղակը, զգալի կորուստներ հասցնելով ռուսական զորքերին, հաղորդում է BBC-ն: Հաղորդվում է նաեւ, որ չեչենները մայրաքաղաքի մատակարարման նոր միջանցք են գցել հանրապետության հարավ-արեւմտյան լեռնային մասում գտնվող իրենց հենախարիսխներից: Ռուսական կողմը դեռ չի մեկնաբանել այդ պնդումները:

Մինչդեռ, անցած գիշեր շարունակվում էին մարտերը Շալի եւ Արգուն քաղաքներում, որոնք գրոհայինները ետ են գրավել դաշնային ուժերից անցած հանգստյան օրերին: Ռուսական աղբյուրները հաղորդում են նաեւ Գուդերմեսի արվարձաններում տեղի ունեցած բախումների մասին: Ինչպես նշում է BBC-ն, չեչենական պատերազմը նոր փուլ է մտել: Հարյուրավոր գրոհայիններ շահեկան դիրքեր են գրավել հիմնական ռուսական զորքերի ետեւում, որտեղ կարող են իրականացնել ամեն տեսակի խափանարարություններ:

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

2000 թ. պետբյուջեն ե՞րնքա՞ն է 1999-ի համեմատ

1+1 պետք է հավասար լինի 2-ի եւ ոչ թե 5-ի՝ անգամ բյուջեում

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

«Բյուջեն պետք է իրատեսական լինի, եւ 1+1-ը պետք է հավասար լինի 2-ի, չի կարող հավասար լինել 5-ի, իսկ անցյալ տարվա մեր բյուջեն այդպիսին էր: ՄԱՀ-ի եւ ՀԲ-ի ներկայացուցիչները պնդում էին այդ մասին, բայց նախկին վարչապետն ասում էր՝ ձեր գործը չէ... եւ նրանք հրաժարվեցին լիովին ֆինանսավորել պետբյուջեի պակասուրդը, եւ իրավացի էին: Ո՞վ ասաց, թե պակասուրդի ֆինանսավորման արտաքին բոլոր աղբյուրները պետք է ապահովվեն, այն դեպքում, երբ պետությունը չի ապահովում օրենքով իր իսկ սահմանած հարկային մուտքերը: Եթե հարկերը չեն հավաքվում պետության կողմից, միջազգային կազմակերպությունները էլ չեն տրամադրում բյուջեի պակասուրդը փակող վարկեր: Ի վերջո, ՀԲ-ի եւ ՄԱՀ-ի փողերը օդից չեն գալիս, դրանք ինչ-որ երկրների հարկատուների գումարներն են, եւ ինչո՞ւ պետք է ՄԱՀ-ն ու ՀԲ-ն իրենց հարկատուների գումարները հավաքեն ու մեզ տան, եթե դու քո հարկատուներից չես հավաքում օրենքով պահանջվածը», «Ազգին» այսպես մեկնաբանեց 2000 թ. բյուջեի նախագծի ոդիսականը ԱԺ ֆինանսավարկային, բյուջետային եւ տնտեսական հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահ Վարդան Խաչատրյանը:

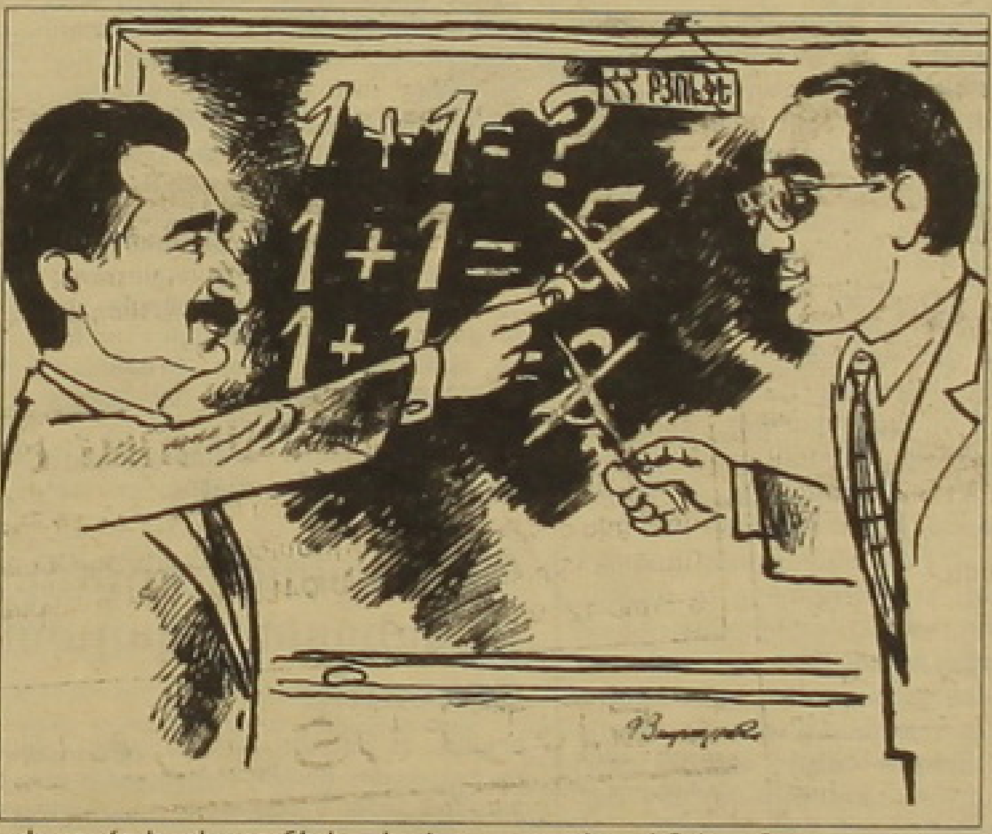

Մինչեւ հունվարի 18-ը ԱԺ-ն արձակուրդում է, բայց խորհրդարանական վճռորոշ այս հանձնաժողովը փորձում է հետեւել 2000 թ. բյուջեի փոփոխվող ցուցանիշների տրամաբանությանը: Առ այսօր ԱԺ-ում չկա պետբյուջեի մասին օրենքի վերջնական նախագիծը: «Ազգին» հայտնի դարձավ, որ կառավարության վերջին նիստում որոշվել են հետեւյալ ցուցանիշները. այս տարի Հայաստանը պետք է հավաքի 201 մլրդ դրամ եկամուտ, ծախսի 251 մլրդ դրամ գումար, բյուջեի պակասուրդը կկազմի 49 մլրդ դրամ: Համեմատության համար փաստենք, որ անցած տարի մեր պետությունն, ըստ բյուջեի մասին օրենքի, պետք է ծախսեր 260 մլրդ դրամ: Խախտված է առողջ տրամաբանությունը, որ գործում է զարգացող եւ զարգացած երկրներում: Տարեցտարի պետությունը պետք է մեծացնի իր եկամուտները՝ համապատասխանաբար ավելացնելով ծախսերը: Այս է հուշում տնտեսական աճի բանաձեւը:

Տես ♦ էջ 2

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

Պուտին-Քոչարյան հեռախոսազրույց

Հունվարի 10-ի երեկոյան նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը հեռախոսազրույց է ունեցել Ռուսաստանի Դաշնության նախագահի պաշտոնակատար Վլադիմիր Պուտինի հետ: Զրույցի ընթացքում քննարկվել են ԱՊՀ պետությունների ղեկավարների խորհրդի հերթական նիստի նախապատրաստմանն առնչվող հարցեր, ինչպես նաեւ հայ-ռուսական երկկողմ հարաբերությունների զարգացման հեռանկարները:

Ալիեւը հույս ունի տարեվերջին հասնել խաղաղ լուծման

ԱՆԿԱՐԱ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Շուտով Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան նավթատարի շինարարության հետ կապված իրավիճակը կքննարկվի Թուրքիայի, Ադրբեջանի եւ Վրաստանի ներկայացուցիչների հատուկ հանդիպման ժամանակ, Անկարայում լրագրողներին հայտարարել է Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւը: Թուրքիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելի հետ նախագահ Ալիեւի երկօրյա հանդիպման ընթացքում հայտարարվել է, որ Թուրքիան պատրաստ է բոլոր ջանքերը գործադրել, որպեսզի Բաքու-Ջեյհան նավթատարի շինարարությունը ավարտվի պայմանավորված ժամկետից՝ 2004 թվականից շուտ: Վերջին երկու շաբաթների ընթացքում երեք պետությունների ղեկավարները մտահոգություն են արտահայտել նախագծի իրականացման հետ կապված հնարավոր ձգձգումների առնչությամբ:

Ալիեւի եւ Դեմիրելի բանակցությունների ժամանակ արծարծվել է նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի խնդիրը: Ինչպես հաղորդում է «Կավկազպրեսը», Հեյդար Ալիեւը հույս է հայտնել, որ այս տարվա վերջին կհաջողվի հասնել հակամարտության խաղաղ լուծման:

Թուրքական մամուլի հաղորդմամբ, երկուշաբթի օրը Թուրքիայի վարչապետ Էջեւիթի հետ հանդիպման ընթացքում Ալիեւը նշել է, որ հոկտեմբերի 27-ին Հայաստանի խորհրդարանում տեղի ունեցած իրադարձություններից հետո հայ-ադրբեջանական երկխոսությունը վերստին սկսում է ակտիվանալ: Ալիեւը նշել է, որ «արտաքին եւ ներքին որոշ ուժեր խոչընդոտում են հայ-ադրբեջանական բանակցություններին եւ խնդրել է, որ Թուրքիան ակտիվ աջակցություն ցուցաբերի հայ-ադրբեջանական բանակցային գործընթացում»:

ՀԱՄԱՌՈՏ

21-րդ դարում Թուրքիայի ռազմածովային ուժերն առաջնորդվելու են արհեստավարժության սկզբունքով

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքիայի ռազմածովային ուժերի հրամանատար, բանակի գեներալ Իլհամի Էրդիլը թուրքական «Ազգային ռազմավարություն» ամսագրին տված հարցազրույցի ընթացքում նշել է, որ 21-րդ դարում Թուրքիայի ռազմածովային ուժերը առաջնորդվելու են արհեստավարժության սկզբունքով: Ըստ թուրք գեներալի, սպայական կոչում կստանան միայն 2 օտար լեզվի տիրապետող, մագիստրոսի աստիճան ունեցող, ազգային գաղափարներին նվիրված մասնագետները: Նա նշել է, որ ՌԾ ուժերը կհամալրվեն նոր նավերով, ափապաշտպանական մոտորանավակներով, պարեկային ինքնաթիռներով, «Սի Հոկ» տեսակի ուղղաթիռներով, իսկ «երկար հորիզոն» ծրագրի իրագործման դեպքում հնարավոր կլինի լիովին վերահսկել ցանկացած տեղաշարժ ծովային տարածքներում:

Հունվարի 14-ին Վրաստան կայցելի Թուրքիայի նախագահ Դեմիրելը

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքական «Սաբահ» օրաթերթը տեղեկացնում է, որ Բաքու-Ջեյհան նավթատարի կառուցման նախագծի իրականացման հարցում վրացական կողմի հետ որոշակի տարաձայնություններ են ծագել: Մասնավորապես, պաշտոնական Թբիլիսին պահանջում է ավելացնել տարանցման համար Վրաստանին վճարվելիք գումարի չափը: Նշված հարցերը կարգավորելու նպատակով հունվարի 14-ին Վրաստան կայցելի Թուրքիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը:

Ադրբեջանը դադարեցրել է նավթի տրանզիտը Ռուսաստանի տարածքով

ՄՈՍԿՎԱ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ադրբեջանը երկուշաբթի օրը դադարեցրել է նավթի տրանզիտը Ռուսաստանի տարածքով: Այդ մասին այսօր ՓՐԱՅՄ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հայտնել է «Տրանսնեֆտին» մոտ կանգնած մի աղբյուր: Ինչպես հաղորդվում է, ռուսաստանյան տեղամասով ադրբեջանական նավթի մատակարարման դադարեցումը կապված է ադրբեջանական պաշարների անբավարարության հետ, որոնք անհրաժեշտ են ինչպես վրացական, այնպես էլ ռուսաստանյան ուղղություններով նավթի փոխադրման պարտավորությունները կատարելու համար: Ինչպես ՓՐԱՅՄ-ՏԱՍՍ-ին հայտնել են «Տրանսնեֆտ» ընկերությունում, առ այսօր գցված է Չեչնիայի տարածքը շրջանցող նավթամուղի մոտավորապես 55 կիլոմետր խողովակ: Ըստ օպերատիվ տվյալների, մարտի վերջին նախատեսվում է ավարտել 312 կիլոմետր երկարությամբ այս փոխադրական ճյուղի շինարարությունը:

ՀՀ տարածքում գործող բանկերն ապահովել են կապիտալի նվազագույն չափը՝ 1 մլն դոլար

Համաձայն «Բանկերի գործունեության կարգավորումը, բանկային գործունեության տնտեսական նորմատիվները» կանոնակարգ 2-ի պահանջների 2000 թ. հունվարի 1-ից ՀՀ տարածքում գործող բանկերի համար ընդհանուր (սեփական) կապիտալի նվազագույն չափը պետք է կազմի 1 մլն ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ:

Կենտրոնական բանկը տեղեկացնում է, որ, ըստ բանկերի կողմից ՀՀ ԿԲ ներկայացված հաշվետվությունների, 2000 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ ՀՀ տարածքում գործող բոլոր բանկերն ապահովել են ՀՀ ԿԲ-ի սահմանած ընդհանուր (սեփական) կապիտալի նվազագույն չափը:

ՀՀ ԿԲ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՓԱՐԻԶ-ԵՐԵՎԱՆ ՉՎԵՐԹ

Համակարգիչը խափանվել է օդում

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Ինչպես տեղեկացանք ՀՀ քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության մամուլի եւ տեղեկատվության կենտրոնի ղեկավար Թամար Սարգսյանից, հունվարի 10-ին «Հայկական ավիաուղիների» եվրոպական արտադրության «A-310» ինքնաթիռում, Փարիզից Երեւան թռիչքի մեկնարկից 1 ժամ հետո, սկսել է աշխատել թթվածնային ապահովման անհատական համակարգը, ինչը նշանակում է տեղի է ունեցել ապահերմետիզացում, որի ժամանակ ավտոմատ կերպով աշխատում է անհատական համակարգը, եւ թթվածնով դիմակներ են ընկնում: Ըստ ՀՀ քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության պետ Վյաչեսլավ Յարալովի ինքնաթիռի անձնակազմը կտրուկ, խստիվ հետեւելով ինքնաթիռի շահագործման հրահանգի պահանջներին, ինքնաթիռը թռիչքից մեկ ժամ հետո հետվայրէջքի են տարել Փարիզի «Շառլ դ'Գոլ» օդանավակայան: Օդանավակայանում անմիջապես ստեղծվել է թռիչքային անվտանգության հանձնաժողով, որի եզրակացությունը համընկել է օդաչուների նախնական կարծիքի հետ՝ տեղի է ունեցել ինքնաթիռի համակարգչի ժամանակավոր խափանում: Չնայած համակարգիչը գետնի վրա աշխատել է, այն փոխարինվել է նորով, տեղի հանձնաժողովի եզրակացությամբ 60 ուղեւորներ տեղավորվել են հյուրանոցում: Երբ հանձնաժողովը տա թույլտվություն, ինքնաթիռը կկատարի իր չվերթը: Իմ այն հարցին, թե կարո՞ղ է համակարգչի խափանումը կապված լինել 2000 թ. Y2K փոփոխության հետ, պատասխանը եղավ բացասական, քանի որ արդեն 2000 թ. մի քանի չվերթեր եղել են ու առանց խափանման: Նշեմ նաեւ, որ ինքնաթիռի տեխնիկական սպասարկումը կատարում է «Սաբենատեխնիկ» բելգիական ընկերությունը, եւ, բնականաբար, կատարվածի ողջ ծախսերը, ըստ պայմանագրի, պետք է հատուցի վերը նշված ընկերությունը:

Փորձեցի պարզել նաեւ տարվա վերջին «Հայկական ավիաուղիների» Փարիզում կալանված ինքնաթիռի ճակատագիրը: Ըստ Թ. Սարգսյանի, ինքնաթիռը կալանվելուց երկու օր հետո վերադարձել է Երեւան: ՀՀ քաղաքացիական ավիաընկերությունը վճարել է պահանջված գումարը: Սակայն դա վիճելի էր, եւ «Հայկական ավիաուղիները» հակընդդեմ հայց է ներկայացրել նույն դատարանին գումարի վիճելի չափի մասին:

ԱԶԳ

Ընթացիկ

Սկիզբը էջ 1

Արտաքուստ 2000 թ. ետընթաց է Հայաստանի համար, տնտեսական քաղաքականության ձախողում, բայց Վարդան Խաչատրյանն առաջարկեց համեմատությունից առաջ չմոռանալ, որ ցայսօր Հայաստանում երբեք իրատեսական բյուջեներ չեն կազմվել: Վարդագույն թվերի մեխանիկայով մենք փորձել ենք մոլորեցնել անգամ միջազգային...րի սեփականաշնորհումից Հայաստանը կարող է կանխատեսել բավականին լուրջ գումարներ, քանզի, ինչպես իրավացիորեն նշեց Վարդան Խաչատրյանը, դեռեւս մասնավորեցված չէ Հայաստանի հիմնական արդյունաբերական ներուժը:

2000 թ. սեփականաշնորհումը շատ ավելի վճռորոշ է լինելու, առ այսօր մենք մասնավորեցրել ենք ազգային հարստության չափազանց...

...Խաչատրյանից հետաքրքրվեցինք, թե խորհրդարանը, ի մասնավորի, ԱԺ մեծամասնությունը՝ հանձին «Միասնություն» խմբակցության, ակնկալո՞ւմ է կադրային փոփոխություններ կառավարության տնտեսական թեւում. Վարդան Խաչատրյանն արձագանքեց դիվանագիտորեն. «Ամեն ոք պետք է զբաղվի իր գործով, եւ կառավարության աշխատանքը պետք է գնահատել...

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

2000 թ. պետբյուջեն ետընթա՞ց է 1999-ի համեմատ

...կազմակերպություններին: Վարչապետ Վազգեն Սարգսյանը 99 թ. պետբյուջեն ամռանը փորձեց սեղմել յուրօրինակ սեկվեստոր կատարելով, այնուհետեւ մշակեց բյուջեի մի նախագիծ, ուր 214,9 մլրդ դրամի եկամուտներ էին նախանշված, 279,2 մլրդ դրամի ծախսեր եւ 64,2 մլրդ դրամ պակասուրդ: Հոկտեմբերի 27-ից հետո պարզվեց, որ վարչապետ Արամ Սարգսյանը սեկվեստոր պետք է կատարի բառի ուղղակի իմաստով:

Նոր բյուջե, նոր կառավարություն

Կառավարության բյուջետային ուղերձը դեռեւս պատրաստ չէ, սակայն Վարդան Խաչատրյանն **«Ազգին»** հայտնեց, որ այս տարի տեղի է ունենալու բյուջետային եւ տնտեսական քաղաքականության որակական տեղաշարժ. եթե մինչ 2000 թ. ՄԱՀ-ը պնդում էր, որ սեփականաշնորհման գումարները պետությունը պետք է ուղղի բյուջեի պակասուրդի ծածկմանը, ապա 99-ի տարեվերջից նրանք համաձայնեցին մեր տնտեսագետների դիրքորոշմանը՝ սեփականաշնորհման միջոցը չի կարելի ուղղել ընթացիկ ծախսերի ծածկմանը՝ աշխատավարձերի, թոշակների եւ նպաստների վճարմանը: Սեփականաշնորհումից ստացված գումարները պետք է ծառայեցվեն տնտեսությանը, արդյունաբերությանը: Փետրվարի 7-ին տեղի ունենալիք ԱԺ նստաշրջանում, որի օրակարգի առաջին հարցը 2000 թ. պետբյուջեի նախագիծն է, սեփականաշնորհումից կանխատեսվող միջոցներն արդեն ընդգրկված չեն լինի բյուջեի մասին օրենքում, կամ ընդգրկված կլինի դրանց մի փոքր մասը եռամսյակի կտրվածքով: Սեփականաշնորհման միջոցները ներդրումային ծրագրի տեսքով կդառնան առանձին փաստաթղթի հիմք (զուգահեռ միջնաժամկետ ծրագրի կտրվածքով), որը կպայմանավորի Հայաստանի արդյունաբերական ռազմավարությունը: Այս տարի փոքր մասը՝ փոքր եւ միջին օբյեկտներ, թեթեւ արդյունաբերության, գյուղմթերքների վերամշակման, սննդի արտադրության հաստատություններ: 2000 թ. օրակարգում է էներգետիկ բաշխիչ ցանցերի, «Նաիրիտի», «Կանազի», «Շողակնի», լեռնամետալուրգիական ազդեցիկ գործարանների մասնավորեցումն է, որը ճիշտ քաղաքականության պարագայում կարող է լուրջ ֆինանսական միջոցների աղբյուր դառնալ:

Վազգեն Սարգսյանի հայեցակարգի համաձայն այս տարվանից պետությունը պետք է արդյունաբերական ձեռնարկություններին բյուջետային վարկեր տրամադրեր 6 մլրդ դրամի սահմաններում: Դեռեւս պարզ չէ նոր կառավարության բյուջեի նախագծում նման վարկերի համար տող կսահմանվի՞, թե՞ ոչ, բայց ակնհայտ է, որ սեփականաշնորհման միջոցների հիման վրա ձեւավորվող 2000 թ. ինվեստիցիոն ծրագրում նախատեսված գումարները կարելի է օգտագործել հենց այս նպատակներով: Վարդան Խաչատրյանը համոզված էր, որ 99 թ. սեփականաշնորհման տեմպերի դանդաղեցումն ուղղակիորեն պատճառ դարձավ տնտեսական աճի անկման, որովհետեւ սեփականաշնորհումը եւ տնտեսության զարգացումը որոշակիորեն կապված են միմյանց հետ: Ընդ որում մասնավորեցման ընթացքում չպետք է խուսափել նաեւ անվճար սեփականաշնորհման ձեւից: Եթե որեւէ ընկերություն համաձայնի «Նաիրիտը» գործարկել, ապա նրանից պետությունը չպետք է պահանջի ինչ-որ գումար. «Նաիրիտի» գործարկումն արդեն պետբյուջեն կազատի օրեցօր աճող պարտքերից:

Կառավարության աշխատանքն ամբողջությամբ եւ նախարար առ նախարար

Յուրաքանչյուր ձախողում ունի իր հեղինակը, երբ մենք Վարդան ...ամբողջությամբ, ինչը հաստատված է մեր Սահմանադրությամբ: Եթե խորհրդարանը չի ընդունում բյուջեի նախագիծը, ապա անվստահություն է հայտնում կառավարությանը, եւ կառավարությունը հրաժարական է տալիս: Նոր կառավարություն, նոր բյուջե: Կառավարության ընդհանուր աշխատանքը չի կարող պայմանավորված լինել առանձին նախարարների զուտ լավ կամ վատ աշխատանքով»: Բայց իբրեւ պատգամավոր, ԱԺ հանձնաժողովի նախագահ Վարդան Խաչատրյանը ուներ նաեւ հետեւյալ կարծիքը. «Կարծում եմ կան մարդիկ, որոնց գոյությունը կառավարությունում մեր եւ պետության, եւ կառավարության, եւ ԱԺ-ի համար մեծ պատիվ չէ: Իմ ցանկությունը կարող է լինել, որ վարչապետը եւ նախագահը, որոնց սահմանադրական իրավասությունն է կառավարության կազմավորումը, ընտրեն այնպիսի մարդկանց, որոնք որպես մասնագետ իրենց գործունեությամբ հասարակության մեջ ճանաչված լինեն լավ կողմերով եւ ոչ թե հակառակը»: Մեր հարցին, թե չի՞ միանում արդյոք ինքը խորհրդարանական ընդդիմության այն կարծիքին, թե Վազգեն Սարգսյանի կառավարությունը (ըստ ամենայնի նաեւ Արամ Սարգսյանի) Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի բոլոր կառավարություններից ոչ հաջողակ հավաքականն է, Վարդան Խաչատրյանը արձագանքեց. «Ավելի շուտ այնպիսի տպավորություն կա, թե մեր երկրում միայն այդ մարդիկ են կարողանում աշխատել. նույն Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի օրոք նրանք մի քանի անգամ հեռացվել են կառավարությունից եւ նորից վերականգնվել, անփոխարինելի կառավարություն է: Բայց ամեն դեպքում կարեւորը ոչ թե դա է, այլ գործը, իսկ գործն այսօր բյուջեն է»:

ԴԱՏԱՐԱՆ

Ուշացած միջնորդությունները չեն բավարարվում

Արմեն Տեր-Սահակյանի ու նրա զինված խմբի դատավարությանը մասնակից դատապաշտպանական կազմում Ամանորից առաջ փոփոխություններ կատարվեցին: Ամբաստանյալներից երկուսը, թերեւս կարեւորություն չտալով դատապաշտպանի դերին, հրաժարվեցին նրանցից, իսկ եւս երկուսը անհրաժեշտ համարեցին երկրորդ դատապաշտպանն ունենալ: Թարմացված կազմով հունվարի 11-ին վերսկսված դատավարությունում պետական մեղադրողներն ընթերցում էին դատարան չներկայացած վկաների նախաքննական ցուցմունքները, որոնց թիվը 39-ի է հասնում: Ցուցմունքների հեղինակները հիմնականում կանայք էին, որոնք պատմում էին ամբաստանյալների վարած ցոփ ու շվայտ կյանքի մասին, նաեւ հաստատում նրանց զենք կրելու փաստը: Կանանց հետ ունեցած կապերի մասին բացատրությունները անհասկանալի աշխուժություն առաջացրեցին ամբաստանյալների շարքերում՝ տեղի տալով ծափ ու ծիծաղի, իսկ երբ խոսքը հասավ զենքերին՝ նրանք լռեցան եւ նույնիսկ միջնորդեցին առերեսման հրավիրել վկաներին: Դատարանը չբավարարեց ուշացած միջնորդությունը, ասելով, որ հարցի վերաբերյալ արդեն որոշում ընդունվել է:

Ս. Պ.

«Շմայսի» գործով քաղհայցվորի եւ նրա կնոջ ցուցմունքները հակասում են իրար

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Առաքել Մովսիսյանի («Շմայս») գործով հունվարի 11-ի դատական նիստում ցուցմունքներ տվեց վկա Գայանե Նազարյանը, որը գործով քաղհայցվոր Հունիկ Թադեւոսյանի կինն է:

Գայանե Նազարյանը փաստորեն առանձնապես խոշոր չափերի գույքի հափշտակության մեջ մեղադրում էր Առաքել Մովսիսյանին: Մինչդեռ քաղհայցվորն ավելի վաղ տված ցուցմունքում նշել էր, որ ամբաստանյալի դեմ իր գայրույթի պատճառն այն է, որ նա չի մասնանշել ոսկու իրացմամբ զբաղված անձանց, եւ այդ գործը վերցրել է իր ուսերին:

Ի պատասխան ամբաստանյալի հարցերի, վկան հաստատեց, որ նախաքննության ավարտվելուց եւ դատաքննության սկսվելուց հետո՝ 2000թ. հունվարի 5-ին, ինչպես նաեւ դրանից առաջ եւ հետո, ինքը եւ քաղհայցվոր Թադեւոսյանը այցելել են ՆԳՆ քննչական գլխավոր վարչություն: Նա հաստատեց նաեւ, որ եղել են վարչության աշխատակիցների այցելություններ իրենց տուն:

Հիշեցնենք, որ, ըստ մեղադրական եզրակացության, Ա. Մովսիսյանը, նախնական համաձայնության գալով Գարիկ Թերզյանի եւ Գագիկ Գրիգորյանի հետ, տիրացել է քաղհայցվորին պատկանող «Արագած» ՍՊԸ-ի 27 մլն դրամ արժողությամբ ոսկին: Ամբաստանյալը մեղադրվում է նաեւ ապօրինի թմրանյութ եւ զենք պահելու մեջ:

Պաշտպանը բողոքարկում է Մուշեղ Մովսիսյանի կալանքը երկարաձգելու որոշումը

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հոկտեմբերի 27-ի գործով մեղադրյալ ԱԺ պատգամավոր Մուշեղ Մովսիսյանի պաշտպան Կրոմվել Գրիգորյանը վերաքննիչ բողոքով դիմել է դատարան՝ բողոքարկելով Երեւանի Արաբկիր եւ Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների առաջին ատյանի դատարանի դեկտեմբերի 27-ի որոշումը՝ մեղադրյալի կալանումը երկարաձգելու մասին: Ինչպես հունվարի 11-ին լրագրողներին հայտնեց պաշտպանը, դատարանի վերոհիշյալ որոշման մեջ նշված չէ կալանքը երկարաձգելու անհրաժեշտությունը, եւ որոշմանը կցված չեն այդ անհրաժեշտությունը հիմնավորող փաստաթղթեր:

Հոկտեմբերի 27-ի գործով ձերբակալված Արթուր Հակոբյանը կալանավորված է

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հունվարի 11-ին Երեւանի Արաբկիրի եւ Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների առաջին ատյանի դատարանը բավարարել է հոկտեմբերի 27-ի գործով նախաքննությունն իրականացնող ՀՀ զինդատախազության միջնորդությունը մեղադրյալ Արթուր Հակոբյանի խափանման միջոցը կալանքն ընտրելու մասին: Այս մասին հայտնեց նախաքննությունն իրականացնող քննչական խմբի ղեկավար, զինդատախազության քննչական բաժնի պետ Արտակ Հարությունյանը:

ՆԳՆ պետական պահպանության վարչության կարեւորագույն օբյեկտների պահպանման միլիցիայի գնդի դասակի հրամանատար, ավագ լեյտենանտ Ա. Հակոբյանը ձերբակալվել է ս.թ. հունվարի 8-ին, ժամը 15:50-ին պաշտոնեական անփութության կասկածանքով, իսկ հունվարի 11-ին նրա դեմ առաջադրվել է մեղադրանք ՀՀ Քրեական օրենսգրքի 184 հոդվածով՝ անփութություն:

Այսպիսով, առայսօր սույն գործով կալանավորված են 17 անձինք:

Արժեթղթերի շուկայի մասին օրենքի ընդունումը կբարձրացնի Հայաստանի ինվեստիցիոն վարկանիշը

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հայաստանը մինչեւ հիմա չի ընդունել օրենք արժեթղթերի շուկայի մասին եւ դա բացասաբար է անդրադառնում ինվեստիցիոն վարկանիշի վրա: «Ներդրողը ներդրումներ չի անի այն երկրում, որտեղ արժեթղթերի ոլորտը չի կանոնակարգվում պետության կողմից»: Այս մասին հայտարարեց Հայաստանի արժեթղթերի շուկայի մասնակիցների ընկերակցության (ՀԱՇՄԸ) տնօրեն Հայկ Մարգարյանը: Օրինագծի վերջին խմբագրությունը, որ մշակվել է արժեթղթերի շուկայի տեսչության կողմից ընկերակցության մասնակցությամբ, ներկայացվել է ԱԺ դեռեւս կես տարի առաջ:

Ըստ նրա, օրենքի ընդունումը հստակություն եւ պարզություն կմտցնի սեփականության բնագավառում, կմեծացնի Հայաստանի նկատմամբ օտարերկրյա ներդրողների հետաքրքրությունը, նրանց կտրամադրի հավելյալ իրավունքներ եւ ավելի լավ կպաշտպանի ներդրումները: Ամբողջությամբ վերցրած, Արժեթղթերի շուկայի մասին օրենքը ներդրողների մոտ ասոցիացվում է պետության կողմից ներդրումների պաշտպանության երաշխիքի հետ:

Բացի այդ, օրենքը կնպաստի արժեթղթերի շուկայի պրոֆեսիոնալ մասնակիցների գործունեության ակտիվացմանը, քանի որ որոշակիություն կմտցնի արժեթղթերի շուկայի մասնակիցների, պետական մարմինների եւ կապիտալի շուկայի ինստիտուտների փոխհարաբերություններում: Օրենքը նախադրյալներ կստեղծի արժեթղթերի շուկայի մասնակիցների միավորման եւ կոնսոլիդացման համար եւ նրանց հնարավորություն կընձեռի ստեղծել ինքնակառավարվող կազմակերպություններ՝ արժեթղթերի շուկայի նոր ինստիտուտներ, որոնք կկարողանան հանձն առնել արժեթղթերի շուկայում խարդախությունների կանխարգելման լիազորություններ:

Արժեթղթերի շուկայի համակարգը թույլ էր զարգացած խորհրդային տարածքում, այդ պատճառով, Հ. Մարգարյանի կարծիքով, Հայաստանը չի կարող անտեսել Արեւմուտքի փորձը արժեթղթերի շուկայի, մասնավոր սեփականության ինստիտուտների կայացման հարցում: Հայաստանի համար առավել հետաքրքրական է զարգացած կապիտալիստական երկրների, հատկապես ԱՄՆ փորձը, հաշվի առնելով նրանց սխալները: Այսպես, արժեթղթերի արեւմտյան համակարգի կույր պատճենման պատճառով անուղղելի հարված հասցվեց տնտեսությանը անբարեխիղճ ներդրումային ֆիրմաների կողմից 90-ական թթ. կեսերին. ֆինանսական բուրգերը վարկաբեկեցին կապիտալի շուկան որպես բարիքների բաշխման համակարգ: Այժմ արժեթղթերի շուկայի նկատմամբ ներդրողների վստահության վերականգնումը կպահանջի շատ ջանքեր եւ աշխատանք:

«Որպեսզի արեւմտյան շուկաները բաց լինեն մեզ համար, մենք պետք է բաց լինենք Արեւմուտքի համար համաշխարհային ստանդարտներին համապատասխան: Բացությունը եւ խաղի համընդհանուր ընդունված կանոնների ընդունումը համաշխարհային տնտեսության մեջ մեր ինտեգրացման անհրաժեշտ պայմանն են»,- ընդգծեց Հ. Մարգարյանը:

Հայաստանի արժեթղթերի շուկայի մասնակիցների ընկերակցությունը (ՀԱՇՄԸ) կազմակերպում է սեմինարներ արժեթղթերի շուկայի բնագավառում: Սեմինարների մասնակից կարող են դառնալ ինչպես արժեթղթերի հավաստագրված մասնակիցները, այնպես էլ կազմակերպության ասոցիացված անդամները: Ըստ Հ. Մարգարյանի, սեմինարների թեմաները կդրվեն արժեթղթերի շուկայի մասնակից բրոքեր-դիլերների հավաստագրման հարցարանի հիմքում:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ /հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն /562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

Հայաստանը «խաղաղության կուսակցության» վերադարձի համար չի հասունացել

Գտնում է Տիգրան Հակոբյանը

Ազգային հեռուստատեսության (ԱՀ) փոխտնօրեն Հարություն Հարությունյանի ծերբակալությունից հետո, որ զինդատախազության կամքով եւ ճակատագրի հեգնանքով տեղի էր ունեցել տեղեկատվության վարչության տարածքում, պետական այս ատյանի ղեկավար Տիգրան Հակոբյանը (կամ առնվազն նրա անունը) հեռուստահաղորդաշարերի եւ լրատվական հաղորդումների անբաժանելի տարրերից է դարձել: Երբեմն այդ հնարավորությունը լրատվամիջոցներին ընձեռեց նաեւ Արմենպրեսի մամուլի սրահը՝ ասուլիսի հրավիրելով պրն Հակոբյանին: Վերջինս հանգիստ էր, ինքնավստահ, դիվանագետ եւ, որպես վերջին օրերի «ամենապոպուլյար» անհատ, ասուլիսն սկսեց անմիջապես հարցերից: Հարցերը մեծամասամբ բարյացակամ, տեղ-տեղ՝ վախվորած էին, մամուլի սրահը՝ լեփ-լեցուն ոչ միայն լրագրողներով, այլեւ Տիգրան Հակոբյանի հին ու նոր գործընկերներով եւ համախոհներով, մթնոլորտն՝ ընդհանուր առմամբ փոխըմբռնմամբ լիցքավորված, եւ միայն ասուլիսի ավարտին «Իրավունքի» թղթակցի «նախաձեռնությամբ» ծավալված քաշքշուկը տեղեկատվության վարչության հարգարժան պաշտոնյայի հետ փչացրեց հանդիպման հովվերգական պատկերը: Այդ պատկերի կենտրոնում նախկինում զբաղեցրած բոլոր պաշտոններում պետականության հազվագյուտ գիտակցությամբ ծանրաբեռ, միշտ ազնիվ, իր ենթականերին որեւէ պարտադրանք կամ քաղաքական պատվեր «չփաթաթած» պետական գործիչ Տիգրան Հակոբյանն էր՝ պաշտոնյայի իդեալ, որին ոչ հեռու անցյալում հեռացրել էին պետական համակարգից, սակայն, քանի որ տաշած քարը գետնին չի մնում, իսկ լրատվության ոլորտում արձանագրած նրա արհեստավարժությունն անվիճելի է, վերադարձրել «ի շրջանս յուր»:

«Իրավունքի» հետ «բախումը» հենց տեղեկատվության վարչության մեջ՝ իր աշխատակիցներին քաղաքական համակրանքներ չպարտադրելու բացարձակ ժողովրդավար կեցվածքի վերաբերյալ հարցից սկսվեց: «Իրավունքը» հետաքրքրվեց, թե պարտադրանքի «կեղտոտ գործն» արդյոք տեղակալների միջոցով չէ՞ր իրականացվում: Պրն Հակոբյանն, անշուշտ, չհամաձայնեց. ինքը աշխատել եւ աշխատում է համախոհների «թիմի» հետ, որը գործել եւ գործում է ինքնաբուխ, առանց հատուկ հրահանգավորման: Իսկ կեղտոտ գործն «Իրավունքն» է անում՝ զրպարտելով, օրինակ, Տիգրան Հակոբյանին (զրպարտության երկու դրվագներ վկայակոչվեցին հընթացս), ասաց նա, ինչը «Իրավունքի» թղթակցին առիթ տվեց հետասուլիսային անվայել «ռազբորկայի»:

Հարցերի մեծ մասն առնչվում էր երկու հակամարտող Տիգրանների (Հակոբյանի եւ Նաղդալյանի) փոխհարաբերություններին, ԱՀ փոխտնօրենի ծերբակալությանը եւ այդ առթիվ ծավալված «լրատվական պատերազմին», որը, վարչության պետի համոզմամբ, միասնական (բայց ոչ պետական) կենտրոնից է ղեկավարվում: «Կենտրոնը», որ գուցե թե նախաքննական գաղտնիքի տարրերից է, չբացահայտվեց: Ինքը (Տիգրան Հակոբյանը) անտեղյակ էր Հարություն Հարությունյանին ծերբակալելու զինդատախազության մտադրությանը, հակառակ դեպքում չէր թողնի, որ այդ գործողությունն իր գերատեսչության սահմաններում իրագործվեր, եւ ենթադրում էր, թե ուղղակի զրուցելու էին ժամանել վարչություն: Ձերբակալության վայրն ինքնին նշանակություն չունի. Արեւմուտքում որտեղ ասես ծերբակալում են, նույնիսկ՝ զուգարանում (մեզ մոտ, ցավոք, դա պատահել է տեղեկատվության վարչությունում. զինդատախազության ընտրությունը վստահաբար անհաջող էր):

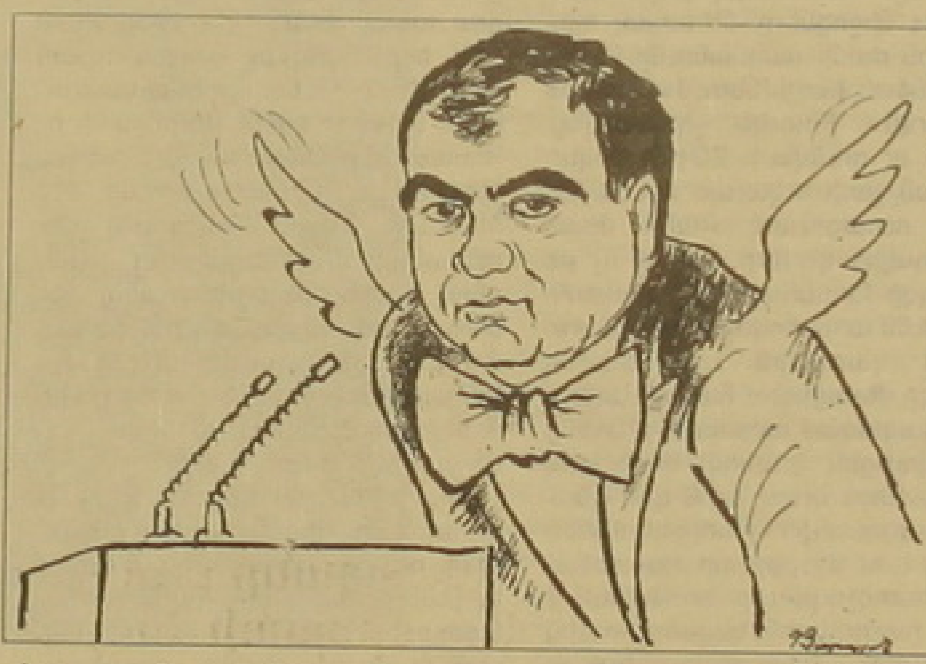

Ինչ վերաբերում է իր նշանակումից անմիջապես հետո ԱՀ-ում ձեռնարկված ծավալուն ֆինանսական ստուգումներին, ապա սա նույնպես բնական է եւ բանական (եթե դավադիր նպատակներ ունենար, «ձեւերը գիտի», գրավոր կարգադրություններ չէր անի): Պարզապես Տիգրան Հակոբյանը որոշել է հանրագումարի բերել իրեն վստահված համակարգի՝ «Հայաստանի», Արմենպրեսի, ազգային ռադիոյի եւ հեռուստատեսության ֆինանսական իրավիճակը եւ [illegible] ԱՀ-ի նկատմամբ [illegible] ելնելով, ստուգումները հենց այնտեղից էր սկսել: Պատճառը սակայն ավելի խորն է թվում. պրն Հակոբյանը նշեց, որ մամուլը, ցածր տպաքանակների պատճառով, հասարակական կարծիք ձեւավորելու գործոն չէ, ինչը դժվար է ասել Ազգային հեռուստատեսության մասին:

Տիգրան Նաղդալյանի հետ իր շփումները «բարեւ, բարի լույսին» չեն գերազանցել, անցել են սիրալիր ժպիտների ուղեկցությամբ, բայց ամեն անգամ «տակից մի բան դուրս է գալիս», եւ Տիգրան Հակոբյանը չի հասկանում այս ֆենոմենը: «Կանչում եմ՝ չի գալիս, հիմա՝ առավել եւս չի գա, կասի՝ գամ, կծերբակալեք», դժգոհեց նա: Հոկտեմբերի 27-ի ահաբեկչության բացահայտումը Տիգրան Հակոբյանը խիստ կարեւորում է իբրեւ նորմալ պետություն կառուցելու, վիրավորված արժանապատվությունը վերագտնելու միակ ճանապարհ, կարծում է, որ նախաքննությունը ճիշտ ուղու վրա է: Եթե մեզանից ավելի է տեղեկացված (իսկ պրն Հակոբյանը խոստովանեց, որ այդպես է), ապա՝ փոքր տարբերությամբ, նախաքննական գաղտնիքի շրջանակում. բացատրություններ է պահանջել, տվել են, ինքն անձամբ պատրաստ է ըստ ամենայնի նպաստել քննությանը:

Մամուլին անդրադառնալով, պրն Հակոբյանն ասաց, որ «Նովոյե վրեմյա» թերթի հետ պրոբլեմներ չունի, համարում է լավագույն ռուսալեզու թերթը, «ՌԱ»-ից չափազանց դժգոհ է եւ, իրավասություն ունենալու պարագայում, հաճույքով կփոխեր մեր ռուսագիր մամուլի լավագույն ներկայացուցիչներից մեկը հանդիսացող խմբագրին, մասնավորապես... գրագիտության ցածր մակարդակի համար, «Հայկական ժամանակում» Ամանորից առաջ տեղի ունեցած «դեբոշից» մտահոգված է եւ սարսափելի է համարում, որ լրագրողները «բոմժերի» պես կարող են ուզած պահի ծեծի ենթարկվել:

«Ազգի» առաջին հարցը ԱՀ-ում հաստատված «ամբողջատիրական» միտումների մասին էր, որ իր հարցազրույցներում քննադատում է տեղեկատվության վարչության պետը: Վերջին երկու տարում ԱՀ եթերում հեռուստադիտողը բազմաթիվ ընդդիմադիր գործիչների է հանդիպել (Վանո Սիրադեղյան, Վիգեն Խաչատրյան եւ շատ ուրիշներ), մինչդեռ 1998-ին նախորդած ժամանակահատվածում ընդդիմությանը եթեր տրամադրելու միակ նախադեպը (Վահան Հովհաննիսյանի հետ հարցազրույցը Ցվետանա Պասկալեւայի հաղորդման ընթացքում) պատժվեց հաղորդաշարի կասեցմամբ: Այն ժամանակ ինչո՞ւ չդժգոհեց Տիգրան Հակոբյանը: Որովհետեւ տեղեկատվության վարչության պետի պաշտոնում չէր, պատասխանեց նա, թեպետ, իբրեւ լրագրության դասի ակնառու ներկայացուցիչ, բողոքելու համար թերեւս պաշտոնատար անձի կարգավիճակի կարիք չուներ:

Հոկտեմբերի 27-ից գրեթե անմիջապես հետո պրն Հակոբյանը հայտարարել էր, որ ՀՅԴ-ն բարոյական պատասխանատվություն է կրում տեղի ունեցածի համար, քանզի Նաիրի Հունանյանը նախկինում դաշնակցական է, մինչդեռ ՀՀԿ անդամ Նաիրի Բաղալյանի, ՀՀԿ խորհրդի անդամ Ալեքսան Հարությունյանի ծերբակալությունից հետո ՀՀԿ-ի պատասխանատվության խնդիր չդրեց: Ո՞րն է այս երկակի մոտեցման պատճառը: «Ազգի» հարցադրումը պրն Հակոբյանը ոչ կոռեկտ համարեց՝ ներկայացնելով իր նկատառումների նրբերանգները, որոնցից ասվածի էությունը չի փոխվում: Ինքը, պարզվում է, նկատի է ունեցել ՀՅԴ-ի սերմանած «արյունարբու տրամադրությունները», եւ համարում է, որ պետական ինստիտուտների դեմ թշնամանք սերմանող բոլոր ուժերը պետք է պատժվեն:

«Ազգի» հաջորդ հարցին պատասխանելով («Ձեր գնահատմամբ, Հայաստանի լրատվական դաշտը եւ հասարակությունը որքանո՞վ պատրաստ են խաղաղության կուսակցության վերադարձին»), Տիգրան Հակոբյանը, դժվարությամբ «տեղը բերելով» հիշյալ «կուսակցության» էությունը (երեւի մոռացել է Լ. Տեր-Պետրոսյանի հրաժեշտի խոսքը), արձանագրեց. պատրաստ չեն: Մեր հասարակությունը, ազնիվ, նորմալ իշխանության կարիք ունի, որի համար դեռ չի հասունացել: Եվ ավելացրեց, որ մենք երեւույթների ընկալման տարբեր մեկնակետեր ունենք, ինչը նորմալ է եւ ձեռք է բերվել հենց «խաղաղության կուսակցության» գերակայության ժամանակահատվածում (Տիգրան Հակոբյանը դիվանագիտական ճակատում, անկասկած, նույնքան արհեստավարժ է, որքան լրատվության բնագավառում):

ԱՆՆԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Նոր նշանակումներ

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ վարչապետի հունվարի 7-ին ստորագրած որոշումներով ՀՀ կառավարությանն առընթեր տեղեկատվության եւ գրահրատարակչության վարչության պետի տեղակալներ են նշանակվել Արայիկ Մանուկյանը եւ Աշոտ Սիմոնյանը:

Վարչապետի նույն օրվա մեկ այլ որոշմամբ վարչության պետի տեղակալի պաշտոնից ազատվել է Սեյրան Շահսուվարյանը:

ԲՈՂՈՔ

Հայաստանաբնակ քրդերը հերթական ցույցն անցկացրին ՄԱԿ-ի գրասենյակի դիմաց՝ ի պաշտպանություն Օջալանի

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հայաստանի քրդական համայնքը ներկայացնող «Քուրդիստան» կոմիտեն հունվարի 11-ին հերթական բողոքի ցույցը կազմակերպեց ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակի դիմաց ի պաշտպանություն Քրդստանի բանվորական կուսակցության առաջնորդ Աբդուլահ Օջալանի: Ցուցարարները տարածում էին «Մեր առաջնորդը՝ մեզ հույս ու ապավեն» վերնագրված թռուցիկներ, որոնցում Օջալանին ներկայացնելով որպես «քուրդ ողջ ժողովրդի առաքինությունները մարմնացնող մարգարե», դատապարտում են թուրքական պետությանը:

Ինչպես հայտնեցին ցույցի կազմակերպիչները, նույն օրը բողոքի ցույցեր են անցկացնում բազմաթիվ եվրոպական երկրների քրդական համայնքները Թուրքիայի իշխանությունների վրա ճնշում գործադրելու նպատակով: Հայտնի է, որ հունվարի 12-ին Թուրքիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը խորհրդակցելու է երկրի կառավարության անդամների եւ քաղաքական կուսակցությունների ղեկավարների հետ նախքան Օջալանի ճակատագրի վերաբերյալ վերջնական վճիռ կայացնելը: Մահվան դատավճիռը փոխելու համար Օջալանի փաստաբանները դիմել էին Թուրքիայի գերագույն դատարանին, սակայն վերջինս այն թողել է անփոփոխ. այսպիսով, վերջին ատյանը մնում է երկրի նախագահը:

Ուժեղացված պահակազորով պաշտպանված էր ոչ միայն ՄԱԿ-ի գրասենյակի, այլեւ ՀՀ-ում ԱՄՆ դեսպանատան շրջակայքը, սակայն ցուցարարները չշարժվեցին դեսպանատան կողմը:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ստորերկրյա ցնցում Հայաստանի տարածքում

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հունվարի 10-ին, տեղական ժամանակով ժամը 23-ն անց 40 րոպեին Հայաստանի տարածքում տեղի է ունեցել երկրաշարժ: Ինչպես հայտնեցին սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայությունից, ստորերկրյա ցնցման ուժգնությունը էպիկենտրոնում, որը գտնվում է Աշոցքից 10 կմ դեպի հյուսիս, կազմել է 3-4 բալ:

Ընդամենը լրացել է պայմանագրային պարտավորությունների ժամկետը

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Երեկ ԱՐՄԵՆՊՐԵՍԸ, հենվելով Փ[illegible] գործակալության լրատվության վրա, հաղորդել էր, որ հունվարի 6-[illegible] տանը դադարեցրել է էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը Թբի[illegible]

Ինչպես ասաց ՀՀ էներգետիկայի փոխնախարար Ռոբերտ [illegible] Հայաստանը հոսանքի մատակարարումը Վրաստանին դադարե[illegible] հունվարի 6-ին, այլ 8-ին, ժամը 24-ին, երբ լրացել է պայման[illegible]տավորությունների ժամկետը: Ինչ վերաբերում է նոր բան[illegible] ապա, ըստ փոխնախարարի, իրենք պատրաստ են լսելու [illegible]ցական կողմի առաջարկություններն ու պայմանները:

Ուստարվա երկրորդ կիսամյակ[illegible] հունվարի 17-ից

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Երեւանի քաղաքա[illegible]կրթության վարչությունը տեղեկացնում է, որ մայրաքաղաքի հանրա[illegible] դպրոցներում 1999-2000 ուստարվա երկրորդ կիսամյակը կսկ[illegible]վարի 17-ից:

Նոյեմբերյանի սահմանագոտում դարձյալ անասնագողություն

ՆՈՅԵՄԲԵՐՅԱՆ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Նոյեմբերյանի սահմանագոտում անասնագողության եւս մեկ դեպք է արձանագրվել հունվարի 9-ի լույս 10-ի գիշերը: Բարեկամավանում գողացել են այդ գյուղի բնակիչ Սարգիս Մեհրաբյանի կովը եւ 28 ոչխարները:

1999 թ. նոյեմբերի 27-ից մինչեւ այս տարվա հունվարի 8-ը Նոյեմբերյանի Բարեկամավան, Բերդավան, Կոթի եւ Դովեղ սահմանամերձ գյուղերում կատարվել է 6 անասնագողություն. առեւանգվել է 14 կով, 1 ձի եւ 1 ավանակ: Անասնագողության դեպքերից եւ ոչ մեկը մինչ օրս չի բացահայտվել:

Բողոքում են Նոր Նորքի ուսանողական ավանի բնակիչները

Հարգելի խմբագրություն.

Մենք՝ Նոր Նորքի ուսանողական ավանում բնակվող ուսանողներս, դիմում ենք Ձեզ հետեւյալ խնդրանքով:

Արմենտելն օգտվելով ամբողջ ՀՀ կապի մենաշնորհն ունենալու իր դիրքերից, փակում է միջքաղաքային կապի կետերը՝ հաշվի չառնելով քաղաքացու կարծիքը: Քաղաքում տեղադրված են նոր կապի կետեր քարտային սիստեմով: Իհարկե, նորը միշտ էլ ուրախալի է, բայց... Յուրաքանչյուր քարտ քիչ փող չարժե եւ ոչ բոլորի նյութականին է համապատասխանում: Էլ ի՞նչ խոսք ուսանողների մասին: Մեր մասնաշենքում ապրում են ոչ քիչ ծեր, հիվանդ մարդիկ, փախստականներ, որոնց եւս անհրաժեշտ է ոչ թանկ միջքաղաքային կապ, որից մենք բոլորս մոտակա ժամանակում պիտի զրկվենք, քանի որ նոր տարում ուսանողական ավանում տեղադրված թիվ 2 միջքաղաքային կետը պիտի փակվի: Այդ կետը մեզ շատ անհրաժեշտ էր: Եթե առ այսօր մենք մեր ծնողների եւ բարեկամների հետ կապվելու համար վճարում էինք 30 դ/ր, ապա սրանից հետո պետք է վճարենք ահագին թանկ, որն ի վիճակի չենք: Խնդրում ենք հրապարակել մեր խնդրանքը «Ազգ» թերթում՝ հասարակության ուշադրությունը հրավիրելով Արմենտելի հերթական որոշման վրա, որը ընդունված է առանց հաշվի առնելու մեր հնարավորությունները:

Հույս ունենք, որ Ձեր օգնությամբ մենք կկարողանանք պահպանել մեր թիվ 2 միջքաղաքային կապի կետը:

(Ստորագրություններ)

Վաղը, հունվարի 13-ին, լրանում է հայոց վերջին ցեղասպանության: Բաքվի հայկական ջարդերի 10-րդ տարեդարձը. 1990 թ. հունվարի 13-19-ը [illegible] մեռնող կայսրության «եղբայրական» հանրապետության մայրաքաղաքում, զուգահեռաբար նաեւ Գանձակում, Խանլարում, Շահումյանում, այդ ժամանակ դեռեւս Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար Մարզի մի շարք բնակավայրերում մոլեգնում էր միջնադարյան խորհրդային տարիների «լենինյան իմաստով ազգային քաղաքականության» [illegible] «ադրբեջանական ժողովուրդ» [illegible] իրենց եվրոպացի, իրենց նախ[illegible] խայծերը, եկեղեցիները, մշակույթի գործիչները իրենն են, որոնց էլ «հայազերծ» են:

2. Անմիջապես եւ անզուգս [illegible] ԽՍՀՄ-ին ու այն ժամանակվա ԽՍՀՄ ղեկավարներին [illegible]: Հունվարի 13-ից Բաքվում մոլեգնում էին հայկական ջարդերը, իսկ հունվարի 15-ին ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդի Նախագահությունն իր հրամանագրով արտակարգ դրություն հայտարարեց տեսվում է: Այստեղից երկրորդ դասը. երբեք եւ ոչ մի կայսրություն` քրիստոնեականը, արաբականը, թուրքականը, իրանականը, ռուսականը, խորհրդայինը, չի վարել եւ չէր էլ կարող վարել հայամետ քաղաքականություն, եթե տվյալ կայսրության շահերը չեն համընկնում հայ ժողովրդի ազգային շահերի հետ [illegible] ցանկացած [illegible] Միայն այդ կերպ, արդեն նոր դարում

Հայոց վերջին ցեղասպանության դասերը

Բաքվում հայկական ջարդերի 10-ամյակի առթիվ

սահմռկեցուցիչ վանդալիզմը: Ինչպես վկայում էր ջարդերից մազապուրծ բաքվեցի մեր հայրենակիցներից մի ականատես արդեն հունվարի 15-ին` «գազանաբարո մարդիկ տներն ընկած որսում են հայերին, տանջամահ անում...»: Տիպիկ թուրքական խժդժության, արյունռուշտ ոճրագործությունների, նույնիսկ իրենց երիցս նզովյալ մայրաքաղաքի փողոցներում հայազգի անպաշտպան զոհերին կենդանի այրելու եւ Նախամարդու վայրագությամբ նրանց խորոված միսը լափելու անհամար փաստերի մասին կրկին հիշեցնելու համար չէ, որ այսօր հարկ եմ համարում անդրադառնալ այս տխուր տարեդարձին: Ուզում եմ խորհրդածել միայն այն մասին, թե ինչո՞ւ հնարավոր դարձավ այդ զարհուրանքը սումգայիթյան վայրագությունից դեռ երկու տարի էլ չանցած, ուզում եմ ոչ թե ողբալ, այլ դասեր քաղել մեր մոտ անցյալի այդ ողբերգությունից, որպեսզի նման բան այլեւս երբեք չկրկնվի եւ Բաքվի ջարդերը իսկապես դառնան հայոց վերջին ցեղասպանությունը այժմ եւ առհավետ:

1. Ազերիներին, որ ընդամենը թուրքական վայրագ ցեղերից մեկն են եւ նրանց գեներին: Քաղաքակրթությունը միայն արտաքին հետք է թողել այս ժողովրդի վրա` չփոխելով վայրենի էությունը, որ անհապաղ դեն է նետում քաղաքակրթության փաթաթանները եւ երեւում իր ամբողջ մերկությամբ` ցանկացած պատեհ առիթով: Այստեղից առաջին եւ անհերքելի դասը. ճանաչենք մեր Աստծո պատիժ հարեւանին եւ թոթափենք ամեն պատրանք` նրա հետ քաղաքակիրթ համակեցությամբ ապրելու: Միշտ հիշենք, որ ամեն վայրկյան պատրաստ պիտի լինենք ինքներս մեզ պաշտպանելու այս դեռեւս չձեւավորված, չքաղաքակրթված ժողովրդից, որը հարեւանների հետ համակեցության միայն մեկ փաստարկ է ճանաչում` ուժը: Ուժե՞ղ ես իրենից` մեղրածոր շուրթերով հավերժական բարեկամության մասին կբարբառի եւ իսկապես էլ բարիդրացիություն կանի` մեծարելով, ծնելով, շողոքորթելով քեզ, բթացնելով զգոնությունդ, խաղալով մարդասիրության լարերիդ վրա: Թուլացա՞ր` կհոշոտի, կխմի արյունդ, կզավթի հող-հայրենիքդ ու դեռ կհայտարարի, թե քո հայրենիքն... իրենն է եղել անհիշելի ժամանակներից, քո սրբությունները... իր նախնիներն են ստեղծել, անգամ Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզում ու Հայկական ԽՍՀ... Գորիսի շրջանում: Նույն հրամանագրի 7-րդ կետը Ադրբեջանի ԳԽ-ին փաստացիորեն «առաջարկում» էր (ընդգծումը մերն է) «ձեռնարկել բոլոր անհրաժեշտ միջոցները, ներառյալ պարետային ժամի սահմանումը Բաքու եւ Գանձակ քաղաքներում»: Այս «առաջարկն», իհարկե, չկատարվեց, մինչեւ որ հունվարի 20-ին, հավերժության չափ երկարած մեկշաբաթյա ուշացումով, Բաքու մտան խորհրդային զորքերը, այն էլ ոչ թե հայազգի քաղաքացիների անվտանգությունն ապահովելու, այլ խորհրդային կարգերին սպառնացող վտանգը վերացնելու համար: Ազերիների գազազած ամբոխները նրանց դիմավորեցին կրակով` հրահրելով պատասխան կրակ, որին զոհ գնացին հարյուրավոր բաքվեցիներ: Եվ սա է, որ Ադրբեջանի պաշտոնական քարոզչությունը հռչակում է իբրեւ խորհրդային կայսրությունից իր «տուժելու» վկայություն: Իսկ որ այդ կայսրությունը մինչ այդ մշտապես ոտնահարել էր հայ ժողովրդի եւ, մասնավորապես, նրա արցախյան հատվածի ամենատարրական իրավունքները` հոգուս իրենց, ան-ունենալ չի կարող: Ցանկացած կայսրություն անվերապահ զոհաբերում է իր հպատակների ոչ միայն ազգային շահերը, այլեւ գոյության իրավունքը, եթե այդ են պահանջում իր մեծապետական շահերը: Մենք դրա ականատեսն էինք 1988-1990 թթ., երբ նզովյալ գորբաչովյան «կենտրոնն» անվերջ հավասարության նշան էր դնում Ադրբեջանի եւ Հայաստանի միջեւ, անվերջ խեղաթյուրում էր ճշմարտությունը մեր պայքարի մասին: Գուրգուրել մեր պետական անկախությունը, ամեն գնով պահել ու պաշտպանել մեր նորաստեղծ պետության ինքնիշխանությունը, չհրապուրվել ինչ-ինչ դեռ անհայտ «միությունների» մեջ կրկին մտնելու պատրանքներով` ահա Բաքվի ջարդերի երրորդ դասը:

Միայն հայրենի պետականության զորացմամբ, միայն հայրենի պետության գոյությամբ մենք կանք այսօր եւ լինելու ենք վաղը` իբրեւ արժանապատիվ ժողովուրդ, եւ ոչ հպատակ ու ստրուկ, տերերի «բարեգթության» ապավինած ծորտերի հավաքականություն:

3. Հայոց նորանկախ պետականության ներքին կայունության եւ համազգային համախմբման դեմ ու հազարամյակում, մենք կկարողանանք համահունչ քայլել աշխարհի հետ եւ չենք դառնա բռնատիրման, զուգե նույնիսկ ոչնչացման ենթակա անախրոնիզմ, որն իրենով խայտառակում է մարդկությունը եւ արժանի դառնում անազորույն ճակատագրի: Վերջին 6 հարյուրամյակներում մենք չենք եղել մեր ճակատագրի տերերը: Այժմ դրա տերն ենք: Ուրեմն, պարտավոր ենք ինքներս մեզ համար ստեղծել այնպիսի քաղաքակիրթ պետություն, որն ապահովի արժանի ճակատագիր ցեղասպանությունների դժոխքով ու զանազան կայսրությունների գերիշխանությունների միջով անցած մեր հին ու հանճարեղ ժողովրդի համար: Թոթափենք «տառապածի» բարդույթը եւ ձգտենք փառապանծի, որ ապացուցեցինք արցախյան գոյամարտում տարած հաղթանակով: Տեր լինենք այդ հաղթանակին, որ գալիք հաղթանակների նախապայմանն է: Սրով եկողին պատուհասենք սրով, ինչպես արեցինք Սումգայիթի ու Բաքվի եղեռններին ի պատասխան, սիրով եկողին հատուցենք սիրով:

Եվ թող դա լինի մեր գոյության հավերժական խորհուրդը:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Պաշտպանվո՞ւմ են փախստականների իրավունքները Հայաստանում

1988 թ. երբ ղարաբաղյան հակամարտության պատճառով 100 հազարավոր հայ փախստականներ ապաստանեցին Հայաստանի Հանրապետությունում, զգալի ուշադրություն էր հատկացվում նրանց սոցիալ-տնտեսական հարցերի լուծմանը: Այսօր առավել կարեւոր է հատկապես փախստականների իրավական հիմնախնդիրների լուսաբանումը:

Հանրապետությունում ինչպիսի՞ աշխատանքներ են ծավալվում փախստականների իրավունքների պաշտպանության ուղղությամբ: Հարցերին պատասխանում է ՀՀ կառավարությանն առընթեր միգրացիայի եւ փախստականների վարչության իրավաբանական բաժնի պետ Պետրոս Աղաբաբյանը:

- Վարչության իրավաբանական բաժինն ամենօրյա իրավաբանական խորհրդատվություն է մատուցում ապաստան փնտրողներին եւ փախստականներին: Շատ հաճախ փախստականները դիմում են իրենց խախտված իրավունքները եւ օրինական շահերը դատարաններում պաշտպանելու խնդրանքով: Չնայած նրանց բնակարանային հիմնախնդիրները կարգավորվում են ՀՀ կառավարության 1992 թ. ընդունած թիվ 588 եւ 255 որոշումներով, համաձայն որոնց զբաղեցրած բնակելի տարածություններից փախստականների վտարումը կարող է կատարվել միայն նրանց այլ կացարան հատկացնելուց հետո, այնուամենայնիվ, բազմաթիվ են դեպքերը, երբ տեղական ինքնակառավարման մարմինները եւ քաղաքացիները խախտում են հիշյալ որոշումների պահանջները, եւ դատարանների կողմից կայացվում են փախստականներին զբաղեցրած բնակարաններից վտարման վերաբերյալ վճիռներ` առանց մեկ այլ կացարանի հատկացման:

- 1988-1992 թթ. Ադրբեջանից բռնագաղթի ընթացքում իշխանության տեղական մարմինների բանավոր թույլտվությամբ փախստականները տեղավորվեցին պետական, հանրային եւ համայնքային բնակարանային ֆոնդի բնակելի տարածություններում, սակայն առ այսօր այդ հատկացումներն իրավական ձեւակերպում չեն ստացել, որի հետեւանքով բազմաթիվ են զբաղեցված բնակարաններից փախստականների վտարման դեպքերը: Ի՞նչ է արվում փախստականների բնակարանային հիմնախնդիրների օրենսդրական լուծում տալու ուղղությամբ:

- Վարչությունը մշակել է բնակարանային հիմնախնդիրների լուծման համալիր ծրագիր, որը ներկայացվել է ՀՀ կառավարություն: Առաջարկվել է հանրակացարանային բնակելի տարածություններում բնակվող փախստականներին թույլատրել սեփականաշնորհելու իրենց զբաղեցրած բնակտարածները, համայնքային բնակարանային ֆոնդի բնակարաններում բնակվող փախստականներին ճանաչել վարձակալ իրենց զբաղեցրած տարածքների նկատմամբ, ՀՀ կառավարության 1997 թ. օգոստոսի 9-ի թիվ 330 որոշմամբ հաստատված «ՀՀ-ում բնակարանի կարիք ունեցող փախստականների հաշվառման եւ բնակելի տարածությունների հատկացման» կարգից հանել Երեւան քաղաքում փախստականների կողմից բնակելի մակերեսի ձեռքբերման սահմանափակումը, բնակարանային խնդրի լուծման ժամանակ որպես պայման նախատեսել փախստականի զբաղեցրած բնակելի տարածությունում 5 տարուց ավելի անընդմեջ փաստացի բնակությունը եւ ՀՀ քաղաքացիության ձեռքբերումը: Ծրագրի իրականացման դեպքում կլուծվի շուրջ 3000 փախստական ընտանիքի բնակարանային խնդիրը:

- Միգրացիայի եւ փախստականների վարչության իրավասության մեջ է մտնում օտարերկրյա քաղաքացիներին փախստականի կարգավիճակ տալու հարցը: Ի՞նչ սկզբունքներով է դա կատարվում:

- Փախստականի կարգավիճակ կարող է ստանալ այն անձը, ով իր մշտական բնակության երկրում քաղաքական, կրոնական հայացքների կամ որեւէ սոցիալական խմբում գտնվելու պատճառով ենթարկվել է հետապնդումների, այլեւս չի կարող օգտվել իր բնակության երկրի պաշտպանությունից եւ ՀՀ-ում հայցում է փախստականի կարգավիճակ` այս կարգավիճակն ստանալու եւ դրանով իսկ Հայաստանի Հանրապետության հովանավորությունից օգտվելու ու նրա պաշտպանության ներքո գտնվելու համար: Փախստականի կարգավիճակ ստանալու խնդրանքով վարչություն են դիմում հիմնականում Իրանի Իսլամական Հանրապետության, Սոմալիի, Սուդանի եւ մի շարք այլ երկրների քաղաքացիներ: Համաձայն «Փախստականների մասին» ՀՀ օրենքի եւ «Փախստականի կարգավիճակի վերաբերյալ» 1951 թ. Ժնեւի կոնվենցիայի դրույթների, վարչությունում քննարկվում են փախստականի կարգավիճակ ստանալու նրանց դիմումները եւ բազմակողմանի հետազոտությունների արդյունքում կայացվում են համապատասխան որոշումներ: Այս հարցի լուծման համար մեզ աջակցում է ՄԱԿ ԳՓՀ-ի հայաստանյան գրասենյակը, որի իրավապահ հարցերի բաժնի ներկայացուցիչը մասնակցում է այս գործընթացին, եւ նրանց կողմից տրվում է եզրակացություն հարցի վերաբերյալ: Ներկայումս մարդկանց տեղաշարժը հիմնականում սոցիալ-տնտեսական բնույթ ունի, որը ե՛ւ մեր, ե՛ւ միջազգային օրենքներով փախստականի կարգավիճակ ստանալու համար հիմք չի կարող համարվել:

- Մինչ օրս փախստականի կարգավիճակի վերաբերյալ դրական որոշումներ ընդունե՞լ եք:

- «Փախստականների մասին» ՀՀ օրենքի ընդունումից հետո ՀՀ-ում փախստականի կարգավիճակ է ստացել Սուդանի քաղաքացի Սամուել Սեքիր Լեմի Լոգան, որն իր քաղաքական եւ կրոնական հայացքների պատճառով հետապնդումների էր ենթարկվել հայրենիքում եւ այլեւս չէր կարող օգտվել իր երկրի պաշտպանությունից:

- Պարոն Աղաբաբյան, դուք վերջերս եք վերադարձել Գերմանիայից: Ո՞րն էր ձեր այցելության նպատակը:

- Գերմանիայի Դաշնության փախստականների ճանաչման ֆեդերալ գրասենյակի եւ ՄԱԿ ՓԳՀ-ի հրավերով մեկշաբաթյա ուսումնական այցելությամբ գտնվում էի Նյուրնբերգ, Ֆրանկֆուրտ, Շտուտգարդ քաղաքներում` փախստականների վերաբերյալ Գերմանիայի օրենսդրության, մասնավորապես, ապաստանի տրամադրման համակարգի եւ փախստականի կարգավիճակի որոշման գործընթացի ուսումնասիրման եւ Հայաստանի Հանրապետությունում Գերմանիայի փորձի կիրառման համար: Մասնակցում էին բարձրաստիճան պաշտոնյաներ անդամ ԱՊՀ երկրներից` Մոլդովայից, Ռուսաստանից, Ուկրաինայից եւ Բելառուսից: Այցելությունը շատ արդյունավետ էր: Գերմանիայի օրենսդրության մի շարք դրույթներ վարչության կողմից կընդգրկվեն ՄԱԿ ՓԳՀ-ի իրավաբանական բաժնի հետ համատեղ ներկայումս մշակվող «Փախստականի կարգավիճակի որոշման գործընթացի մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծում:

- ՀՀ-ում փախստականների վերաբերյալ ստեղծված օրենսդրական դաշտը բավարա՞ր է:

- Փախստականների իրավական պաշտպանվածության խնդիրը կարելի է դիտարկել երկու տեսանկյունից` 1988-1992 թթ. Ադրբեջանի Հանրապետությունից բռնագաղթված եւ ՀՀ քաղաքացիություն ձեռք բերած մեր հայրենակիցների եւ ապաստան փնտրող ու ՀՀ-ում փախստականի կարգավիճակ հայցող օտարերկրյա քաղաքացիների եւ քաղաքացիություն չունեցող անձանց իրավական հիմնախնդիրներ: Թվում է, թե շուրջ տասը տարի հետո ընդունված «Փախստականների մասին» ՀՀ օրենքը պետք է կարգավորեր 1988-1992 թթ. բռնագաղթված փախստականների հիմնախնդիրները, սակայն այն, ըստ էության, կարգավորում է օտարերկրյա քաղաքացիների եւ քաղաքացիություն չունեցող անձանց փախստական ճանաչելու եւ նրանց փախստականի կարգավիճակ տալու հարցը, ինչպես նաեւ փախստականի կարգավիճակ հայցող եւ այդպիսի կարգավիճակ ստացած անձանց եւ ՀՀ իրավասու պետական, ինչպես նաեւ ցանկացած այլ մարմինների կամ անձանց միջեւ հարաբերությունները: «Փախստականների մասին» ՀՀ օրենքի կիրարկումն ապահովելու համար ՀՀ կառավարությունը պետք է ընդունի օրենքից բխող համապատասխան ենթաօրենսդրական ակտեր, որոնք մշակվել են վարչության կողմից եւ սահմանված կարգով կներկայացվեն ՀՀ կառավարության հաստատմանը:

1988-92 թթ. Ադրբեջանի Հանրապետությունից բռնագաղթված անձանց կողմից Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիության ձեռքբերման գործընթացը խրախուսելու նպատակով ներկայումս մշակվում է «1988-1992 թթ. Ադրբեջանի Հանրապետությունից բռնագաղթված եւ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն ձեռք բերած անձանց` իրավական եւ սոցիալ-տնտեսական երաշխիքների մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը, որով սահմանվում են նրանց բնակտարածությամբ ապահովելու երաշխիքները, զբաղեցրած բնակելի տարածությունների նկատմամբ վարձակալ ճանաչելու, հանրակացարաններում բնակվող բռնագաղթվածների զբաղեցրած բնակտարածները սեփականաշնորհելու թույլտվությունը, Ադրբեջանում թողած գույքի արժեքի փոխհատուցման, ինչպես նաեւ նրանց կողմից ՀՀ քաղաքացիության ձեռքբերման դեպքում ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված արտոնություններից օգտվելու իրավունքի պահպանման հարցերը:

Զրույցը վարեց
ԱՍՏՂԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԸ

Հայկական ցեղասպանութեան մասին նոր հրատարակութիւններ

Պրոֆ. Տատրեանի միջազգային ելոյթները

Հրատարակութիւններ

Իսրայէլ Չառնիի գլխաւոր խմբագրութեամբ եւ հինգ գործակից խմբագիրներու աշխատութեամբ տարիներէ ի վեր պատրաստութեան մէջ եղող Ցեղասպանութեան համայնագիտարան (Encyclopedia of Genocide) երկհատոր կոթողային գործը վերջապէս լոյս կը տեսնէ օրերս: Բացի դոկտ. Ռուբէն Ատալեանէ, որ այդ հինգ գործակից խմբագիրներէն մէկն է եւ ունի Հայկական ցեղասպանութեան առնչուող յօդուած մը, պրոֆ. Տատրեան այս գործին մէջ ի յայտ կու գայ երեք առանձին յօդուածներով, որոնք են ա. Յատուկ կազմակերպութեան դերը Հայկական ցեղասպանութեան մէջ, բ. Թրքական պատերազմական ատեանին դատական հետապնդումները Ցեղասպանութեան հեղինակներուն դէմ, գ. Գերմանիոյ մեղսակցութիւնը Հայկական ցեղասպանութեան մէջ:

Անգլիական Արքայական բժշկագիտական հանդէսի (Journal of the Royal Society for Medicine) ընթացիկ թիւին մէջ անգլիացի պրոֆ. Ջերեմ Հիւղ Բարոն (Jeremy Hugh Baron) «Ցեղասպան բժիշկներ» մակդիրով յօդուած մը ունի, որուն առաջին մասը ամբողջութեամբ նուիրուած է Հայկական ցեղասպանութեան: Այս երկասիրութեան մէջ անգլիացի հեղինակը ամբողջութեամբ օգտուած է պրոֆ. Տատրեանի հրատարակած գործերէն, յատկապէս Holocaust and Genocide Studies ակադեմիական պարբերաթերթին մէջ իր հրատարակած գործէն, որ «Թուրք բժիշկներու դերը Հայկական ցեղասպանութեան մէջ» խորագիրը կը կրէ:

Նոյն պարբերաթերթի վերջին թիւերէն մէկուն մէջ ամերիկացի պրոֆ. Գավրիէլ Ռոզընֆելդ վեր կը հանէ պրոֆ. Տատրեանի ուրիշ մէկ մենագրութիւնը, ուր հայ ակադեմականը Հրէական Ողջակիզումը անզուգական եւ անբաղդատելի հռչակող հրեայ պատմագէտներու կարգ մը գործերը քննութեան բովէ անցընելով այդ պնդումները խնդրական կ'որակէ: Պրոֆ. Ռոզընֆելդ, ինք իսկ հրէական ծագումով մէկը, Տատրեանի վերլուծումը «հիմնական» կը յայտարարէ այդ յօդուածին մէջ:

Ցեղասպանագիտական նոր ակադեմիական հանդէս Journal of Genocide Research, իր առաջին թիւին մէջ վերջերս հրատարակեց պրոֆ. Տատրեանի մէկ երկասիրութիւնը, որ ընդարձակուած մէկ տարբերակն է դասախօսութեան մը, որ ան երկու տարի առաջ տուաւ աշխարհահռչակ Եէյլ համալսարանին մէջ:

Քրաք ու Աուշվիցի մէջ սեմինար մը

Նոյեմբեր 14-21 ժամանակաշրջանին պրոֆ. Տատրեան յատուկ հրաւէրով անգամ մը եւս մասնակցեցաւ 20-րդ դարու մէջ գործադրուած գլխաւոր ցեղասպանութիւններու վերլուծման գործին նուիրուած միջազգային սեմինարի մը: Եւրոպական զանազան համալսարաններէ եկած էին շուրջ 80 աւարտական ուսանողներ եւ ուսանողուհիներ, որոնց մասնագիտութիւնը լրագրագիտութիւն (journalism) էր: Դասախօսական կազմը կը բաղկանար Ֆրանսայէ, Իսրայէլէ, Բելճիքայէ եւ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութենէ եկած մասնագէտներէ: Բացի գլխաւոր իր դասախօսութենէն, որ ուղղուած էր բոլոր ներկաներուն ամբողջական նիստի մը մէջ, Տատրեան տուաւ նաեւ երկու մասնայատուկ փոքր սեմինարներ ստորաբաժանուած երկու խումբերու, իսկ սեմինարի վերջին օրը, ընդառաջելով կարգ մը համալսարանականներու մասնաւոր փափաքին, ան ծրագրէն դուրս տուաւ երրորդ սեմինար մը Հայկական ցեղասպանութեան ուշագրաւ յատկանիշներուն մասին:

Ինչպէս անցեալին, այս անգամ ալ բոլոր ներկաները ամբողջ օր մը յատկացուցին այցելելով եւ ուսումնասիրելով նացիներու ստեղծած Աուշվիցի եւ Պիրքընաուի երկու ամէնէն վատահամբաւ համակեդրոնացման ճամբարները: Սեմինարի մասնակիցներուն մէջ կային երկու թուրք ուսանողուհիներ, որոնցմէ մին Իսթանպուլի Գալաթասարայ, միւսն ալ Բրիստոլի պետական համալսարանէն էին եւ երկուքն ալ յայտնեցին, որ ծանօթ էին Տատրեանի գործերուն եւ թէ իրենք անաչառ կերպով կ'ուզէին մօտենալ հարցին:

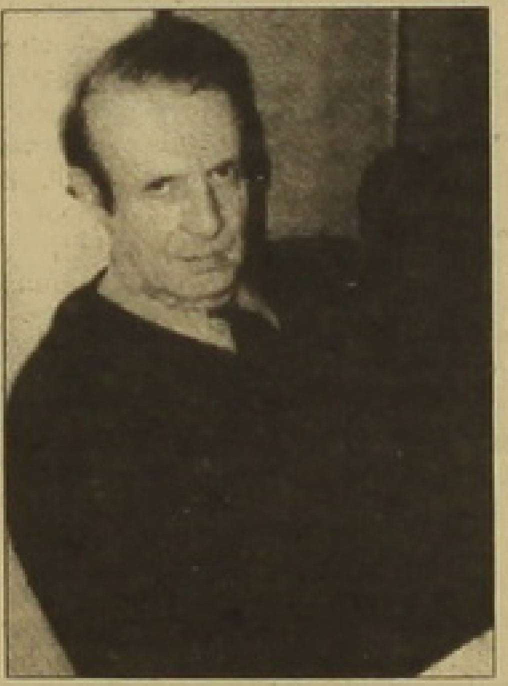

Դասախօսութիւններ

Նոյեմբեր 6-ին պրոֆ. Տատրեան, Սքոթստէյլ Արիզոնայի մէջ տուաւ հանրային դասախօսութիւն մը Հայկական ցեղասպանութիւնը բնորոշող գլխաւոր ազդակներուն մասին եւ այդ առիթով հեռուստատեսիլի կայանին տուաւ հարցազրոյց մը եւ ապա մակագրեց իր գիրքերը: Աուշվիցի սեմինարէն յետոյ մեկնեցաւ Զուիցերիա եւ Ժընեւի համալսարանին մէջ ֆրանսերէն լեզուով տուաւ իրերայաջորդ երկու դասախօսութիւններ: Մին Քաղաքական աշխարհագրութեան կաճառին մէջ էր եւ կը շօշափէր հետեւեալ նիւթը «Գաղթականական շարժումներու եւ ազգագրութեան ազդակները Հայկական ցեղասպանութեան մէջ», միւսը «Հայկական ցեղասպանութեան փաստարկումի հարցերը» նիւթին մասին էր:

Նախքան Զուիցերիայէն մեկնիլը, գերմանական Զուիցերիոյ մէջ աշխատող հայերու ակումբին մէջ Տատրեան տուաւ յաւելեալ դասախօսութիւն մը, որ բացառիկ հանգամանք ունէր: Հոն գործի լծուած հայերու ստուար մէկ մասը Անատոլուի զանազան վայրերէն եկած թրքախօս հայեր են: Ընդառաջելով իրենց շեշտակի փափաքին, պրոֆ. Տատրեան նոյեմբեր 25-ին Օբերենթֆելդընի մէջ անգամ մը եւս թրքերէն լեզուով դասախօսեց Հայկական ցեղասպանութեան մասին (նոյնը ըրած էր քանի մը տարի առաջ նոյն ակումբին մէջ, նոյն պայմաններու տակ):

Ամերիկա վերադառնալէ յետոյ, պրոֆ. Տատրեան դեկտեմբեր 6-ին Բոսթընի համալսարանին մէջ դասախօսեց իր վերջին գիրքին բովանդակութեան մասին: Դասախօսներէ զատ, ներկաներուն մէջ կային շատ մը աւարտական ուսանողներ, որոնք եկած էին շրջանի Հարուըրդ, Էմ-այ-թի, Թաֆթս եւ Նորթիսթըրն համալսարաններէն:

Հարց ու պատասխանի միջոցին թուրք ուսանողուհի մը հարց տուաւ, թէ դեռ մինչեւ ե՞րբ ատելութիւնը պիտի շարունակուի թուրքերու դէմ: Պրոֆ. Տատրեան պատասխանեց ըսելով, թէ հարցը ամէն բանէ առաջ ոճիրի մը ուրացումի հարց է եւ հետեւաբար խնդրոյ առարկայ են արդարութեան եւ ճշմարտութեան անժամանցելի հարցեր: Իր ելոյթէն յետոյ Տատրեան մակագրեց իր գիրքերը:

Հարցազրոյցներ

Իր Զուիցերիա կայքի միջոցին պրոֆ. Տատրեան հարցազրոյցներու հրաւիրուեցաւ կարգ մը հրատարակիչներու կողմէ: Ցիւրիխի մէջ գերմաներէն լեզուով հրատարակուող հանդէսի մը խմբագիրին ընծայած հարցումներուն պատասխանեց համապարփակ կերպով: Յօդուածը լոյս կը տեսնէ այս տարուան յունուարին: Ժընեւի մէջ տուաւ երկու հարցազրոյցներ իր վերջին դասախօսութենէն յետոյ: Le Courrier օրաթերթը զայն հրատարակեց իր նոյեմբեր 27-28 շաբաթավերջի թիւին մէջ, յատկացնելով գրեթէ կէս էջ: Իսկ Le Temps, որ մտաւորականներու կողմէ կարդացուող թերթ մըն է, իր 7 դեկտեմբերի թիւին մէջ երեք լայն սիւնակներով, ինչպէս նաեւ Տատրեանի մեծ մէկ նկարովը, արձագանք եղած է հայ ակադեմականին պարզած տեսակէտներուն, որոնք կ'առնչուին թրքական ուրացումներուն, ատոնց դրդապատճառներուն եւ զանոնք ընդգրկող նենգափոխութիւններուն(*):

Անոնք, որ կը փափաքին յաւելեալ տեղեկութիւն ստանալ մեր հիմնարկի Ցեղասպանութեան պրպտումներու տնօրէն պրոֆ. Վահագն Տատրեանի հրատարակութիւններուն եւ յարակից գործունէութիւններուն մասին, կրնան դիմել George Shirinian, Zoryan Institute (416) 512-8600, Ext.13, Կանադայի մէջ, E-mail: Zoryan■direct.ca եւ կամ Prof. L. Chorbajian, (617) 497-6713, Cambridge, MA., Ամերիկայի մէջ:

ԶՕՐԵԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

(*) Նշյալ հոդվածը թարգմանաբար լույս տեսավ «Ազգի» 1999թ. դեկտեմբերի 16-ի համարում: Խմբ.

Օդանավերում գազային թունավորման վտանգը բավական մեծ է

Լոս Անջելեսում ավարտված ավիացիայի համաշխարհային կոնգրեսն աչքի ընկավ մի մտահոգիչ զեկուցագրի հրապարակմամբ: Դրա հեղինակը Սիդնեյի համալսարանի անվտանգության վարչության տնօրեն Քրիս Ուինդերը, պնդում է, որ օդանավերում օդը կարող է պարունակել մարդու նյարդային համակարգն ախտահարող վտանգավոր թունանյութեր: «Ամեն տարի արձանագրվում են օդանավերի հեղուկ վառելիքի ու քսանյութերի արտահոսքի 300-ից ավելի դեպքեր, որոնք սպառնում են առնվազն 40 հազար օդաչուների եւ ուղեւորների առողջությանը», նշում է ավստրալիացի գիտնականը:

Ավստրալիայի Սենատը վերջերս կարգադրեց քննություն սկսել տվյալ հարցի առնչությամբ, իսկ ԱՄՆ-ում ավիացիայի 26 աշխատողներ Ալյասկայի ավիաընկերության դեմ դատական հայցեր ներկայացրին կապված նյարդային թունավորումների ու խանգարումների հետ: Ֆրանսիական «Էր Ֆրանս» ավիաընկերության նախկին օդաչու Էդմոն Այուշեն համոզված է, որ [illegible] սաստիկ թուլությունը եւ վահանաձեւ գեղձի անբավարարությունը, որոնց պատճառով ընդհատվեց իր կարիերան, թռիչքի պահին օրգանական ֆոսֆորային նյութերով թունավորվելու հետեւանքն են:

Որքան էլ անհավատալի թվա, բոլոր օդանավերում օգտագործվում են այդ թունանյութերը, որոնք առկա են պեստիցիդներում եւ մարտական գազերում: Տվյալ թունանյութերը կազմում են ջրաբաշխական հեղուկների մինչեւ 80 տոկոսը եւ քսանյութերի 10 տոկոսը: Ավիաընկերություններն ընդունելի են համարում, որ ռեակտորը ժամում մի քանի լիտր քսանյութ է ծախսում եւ երբեմն էլ ջրաբաշխական համակարգերի վթարներ եւ արտահոսքեր են տեղի ունենում:

Այս ամենը հնարավոր կլիներ զուտ տնտեսական խնդիր համարել, եթե օդանավերում տարածվող օդը ռեակտորներից չառնվեր. բանն այն է, որ դա ապահովում օդի ուժեղ ներհոսք եւ բավական բարձր ջերմաստիճան ապահովելու միակ եղանակն է: Բայց այս ձեւով չի բացառվում թունավոր գազերի ներթափանցումն օդաչուների [illegible] զգալի ներհոսի դեպքում խցիկում գոյանում է զարշահոտ ծխամղ կամ մշուշ: «Այդ թունանյութերը կեղտոտ գուլպայի հոտ են արձակում», պարզաբանում է Էդմոն Այուշեն:

Թունավոր գազերի ներթափանցման տեսակետից առավել խոցելի են BAE-146, «Բոինգ-737», «Բոինգ-747» օդանավերը, A320 աերոբուսը եւ մանավանդ «Մակդոնել-Դուգլաս» ֆիրմայի MD-80-ը: Բայց որոշակի դեր է խաղում նաեւ մեքենաների տեխնիկական սպասարկման որակը: Ավիաընկերությունները դեռ նոր-նոր են սկսում գիտակցել ողջ լրջությունը:

Ավիացիայի աշխատողների մեկ ուրիշ միջազգային համաժողովում Նյու Օռլեանում արդեն առավել հանգամանորեն խոսվեց թունանյութերից առաջացող խանգարումների մասին. մշուշապատ տեսողություն, ապակողմնորոշում, հիշողության կորուստ, փորհարինք, սրտխառնոց, դող, գլխացավ, ծանր շնչառություն եւ այլն: Հատուկ զեկուցագրում նշված էր, որ 1997 թ. Ավստրալիայի տեղական ավիաչվերթերից մեկի ժամանակ [illegible] հնարավոր է եղել կանխել լոկ մեկ ուրիշ երրորդ օդաչուի պատահական ներկայության շնորհիվ:

Օդատիեզերական բժշկագիտության որոշ մասնագետներ խորհուրդ են տալիս օդանավերում թունավորումների դեմն առնելու նպատակով օգտագործել նվազ թունավոր հեղուկներ, ինչպես նաեւ տեղադրել օդի զտիչներ:

Սակայն օրգանական ֆոսֆորային նյութերն օդաչուների եւ ուղեւորների թունավորման վտանգ առաջացնող միակ աղբյուրը չեն: «Պուեն» հանդեսը նշում է, որ Եվրոպայում մինչեւ օրս որեւէ ձեւով չի սահմանափակվում օդաչուների խցիկում օզոնի պարունակությունը: Ավելին, օդագնացության կանոնադրության մեջ սահմանվում են միայն շմոլ գազի, ածխաթթու գազի եւ ազոտի օքսիդների թույլատրելի առավելագույն չափերը: Մինչդեռ երկրի վրա աշխատանքային օրենսդրությունը նորմավորում է օդում 200-ից ավելի նյութերի թույլատրելի առավելագույն քանակությունները:

Ա. Ա.

ՍԻՐԻԱ-ԻՍՐԱՅԵԼ

Ամեն ինչ կամ ոչինչ

Բանակցությունների 2-րդ փուլը

Մեկ շաբաթ տեւած Սիրիա-Իսրայել բանակցությունների 2-րդ փուլն ավարտվեց հունվարի 10-ին, Վաշինգտոնից ոչ հեռու՝ Շեփերդսթաունի բնակավայրում: Այս փուլի շոշափելի արդյունքը կարելի է համարել Սիրիայի ԱԳ նախարար Ֆ. Շարաայի եւ Իսրայելի վարչապետ Է. Բարաքի հունվարի 19-ին երկխոսությունը շարունակելու պայմանավորվածությունը: Բանն այն է, որ նշյալ շաբաթը վատնվեց ընթացակարգային խնդիրները ճշգրտելու վրա: Իսկ այս առաջխաղացմանը հասնելու համար պահանջվել է նախագահ Բիլ Քլինթոնի միջամտությունը եւ պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթի մշտական ներկայությունը բանակցավայրում: Քլինթոնի ջանքերով հաջողվեց 2 բեկում արձանագրել բանակցային ընթացակարգում: Առաջինը կատարվեց հունվարի 7-ին, երբ ԱՄՆ նախագահը Շարաային եւ Բարաքին ներկայացրեց ամերիկյան աշխատանքային մի փաստաթուղթ, որը կանոնակարգելու է բանակցությունների հետագա ընթացքը եւ, ըստ դիտորդների, կարող է դառնալ սկզբունքների համաձայնագրի հիմքը: Երկրորդ բեկումը տեղի ունեցավ հունվարի 9-ին, երբ առաջին անգամ կայացավ բանակցային 4 հանձնախմբերի միաժամանակյա հանդիպումը: Խնդիրն այն էր, որ իսրայելական կողմը ձգտում էր կենտրոնանալ հետխաղաղության հիմնահարցերի վրա: Այն է՝ զարկ տալ հարաբերությունների բնականոնացմանը եւ անվտանգության հանձնախմբերի գործունեությանը՝ տարածքային եւ ջրային հիմնախնդիրների շուրջ համաձայնության գալուց առաջ: Միեւնույն ժամանակ, սիրիական կողմը առաջնայնությունը տալիս էր սահմանագծման եւ ջրերի խնդիրների կարգավորմանը, որից հետո միայն պետք է քննարկել եւ հաղթահարել մյուս խոչընդոտները:

Երկխոսության այս փուլն առանձնանում է գերզգայնությամբ եւ վճռորոշությամբ: Դամասկոսն այն մայրաքաղաքն է, որը չի կարող ընդունել նվազ, քան իր գրավյալ ողջ տարածքների, ինչպես նաեւ լիբանանյան հողերի վերադարձը՝ ընդամենը պաշտոնական կամ սառը խաղաղություն կնքելու դիմաց: Իր հերթին, Թել Ավիվը հիվանդագին շահարկում է իր անվտանգության եւ արաբական աշխարհի հետ բնականոն կապերի հաստատման հանգամանքները: Նա ամերիկյան հովանավորից պահանջում է աստղաբաշխական գումարներ, անվտանգությունն ապահովող գերզարգացած տեխնոլոգիա եւ գերարդիական զենքեր: Մյուս կողմից, Քլինթոնը, որի նախագահական ժամկետի ավարտին հաշված ամիսներ են մնացել, փորձում է ամեն գնով անկյունադարձային բեկում մտցնել կարգավորման գործընթացում: Այս առումով նա օրերս հայտարարել է, թե սիրիացիներն ու իսրայելցիները խոստացել են հարթել իրենց տարաձայնություններն առաջիկա 2 ամիսների ընթացքում՝ չմոռանալով հույս հայտնել նաեւ, որ նման առաջընթաց կարձանագրվի պաղեստինյան եւ լիբանանյան շավիղներում:

Այնուամենայնիվ, Իսրայելի արտգործնախարար Դեւիդ Լեւին հայտարարել է, թե իր երկիրը չի համաձայնելու վերադառնալ 1967 թ. հունիսի 4-ի սահմանագծին: Այսինքն՝ իր զորքերը դուրս չի բերելու սիրիական Գոլանի ողջ տարածքից: Դրան ի պատասխան հունվարի 10-ին Դամասկոսի պաշտոնական ռադիոն պնդել է, որ Գոլանի բարձունքի լիակատար վերադարձը չի կարող սակարկության առարկա լինել եւ նախապայման է խաղաղության բանակցություններում որեւէ առաջխաղացման հասնելու համար: Այսպիսի դիրքորոշումները մասամբ հակադիր են Քլինթոնի լավատեսությանը, բայց այնուհանդերձ հասկանալի է, որ յուրաքանչյուր կողմ, կարծր կեցվածք որդեգրելով, ձգտում է առավելագույնին հասնել այս ճակատագրական բանակցություններում: Չնայած բոլոր կողմերն էլ գիտակցում են, որ համաձայնությունը լինում է ամեն ինչի շուրջ: Այլապես անորոշ ժամանակով կորուստի կմատնվի այժմ ստեղծված պատմական պահը:

Մշակույթ

Խոսքս անձնավորությունն ու գործը բնորոշող վերնագիր չունի, որովհետեւ նա արդի հայ գրական կյանքի այն սակավաթիվ դեմքերից է, որի անուն-ազգանունն արդեն իսկ ձեւակերպում է երեւույթի էությունը, դառնում իր եւ մեզ համար մի ամբողջական շրջանակ։ Պատանեկան հոգեւոր դաստիարակություն ստանալով իր նշանավոր «արեւմտահայ» հոր՝ Եդվարդ Թոփ- թյուններում, Ռուբեն Սեւակի, Շուշանյանի, Հրաչ Զարդարյանի, Զահրատի, Նիկողոս Սարաֆյանի ստեղծագործությունների նրա տպագրություններում, նրա կազմած եւ բազմաթիվ լեզուներով հրատարակած հայ գրականության անթոլոգիաներում, ինչպես նաեւ տարբերական մամուլում լույս ընծայած մի քանի հարյուր հոդվածներում, որ մի փոքրիկ եւ արժեքավոր գրադարան է, ներկա է Ալեքսանդր տեղծների դաստիարակությամբ։ Ճիշտ է, վերջին տարիներս պայքարը մարել է «դասվորների» հաղթության պատճառով, սակայն նրա միջուկը՝ գրականության նորացման լիցքավորվածությամբ, ընդհանուր հիմունքով կա եւ պիտի լինի։ Թեեւ գրաքննադատ, արվեստաբանը գրող ու նկարիչ չի ծնում, բայց նա լավագույն միջամտություններով նպաստում է նրանց կայացմանը, ճանապարհ հար-

Ալեքսանդր Թոփչյան

Ծննդյան 60-ամյակի առթիվ

չյանի ազնիվ եւ լուսավոր մթնոլորտում, գիտակցաբար թե ենթագիտակցորեն յուրացնելով նրա հետաքրքրությունները ու ընդհանուր մշակութաբանական կողմնորոշումը, որոնք հետագայում խորացան համալսարանական ուսումնառությամբ եւ իր իսկ ներքին, անհատական մղումներով, նա դարձավ ու մնում է մեր գրական իրականության մի նոր եւ անհրաժեշտ ներկայությունը՝ թե նրան անվերապահորեն ընդունողների եւ թե ընդդիմադիրների այքում։ Ալեքսանդր Թոփչյանի հետ կարելի է վիճել, նրան մերժել նույնիսկ, սակայն անտեսել հնարավոր չէ՝ իսկական հոգեւոր անհատականության մի հատկանիշ, տաղանդի նշան։

Նրա հայացքն ընդարձակ է եւ բազմաշերտ. արեւմտահայ գրականություն, սփյուռքյան ու արեւելահայ, եվրոպական գրական դեմքեր ու երեւույթներ, մեր կենդանի գրական ընթացքն իր ալեկոծումներով, պատմություն եւ մշակույթ, որտեղ նա իրեն դրսեւորել է իբրեւ բարձրակարգ քննադատ ու տեսաբան, թարգմանիչ, բնագրագետ ու խմբագիր՝ նպաստելով հայոց գրական հայացքների բարեշրջման դժվարին եւ ծանր գործընթացին, մեզանում միշտ հզոր պահպանողականության շղթայազերծմանը։ Նա շարունակեց մեր հին ու բարի կուլտուր-լուսավորչականությունը՝ գրականության ասպարեզի նորագույն պահանջներին համահունչ։

Ալեքսանդր Թոփչյանը երբեք պաշտպանություն չարեց, իսկ եթե մեկ-երկու ճայլ արեց՝ դա իր բնույթն ու տեսակը չէր, միշտ գրեց-խոսեց նրանց մասին, որոնց հետ մտածական ու զգացմունքային ընդհանրություններ ուներ, թարգմանեց իր հուզաշխարհի հարազատներին, պաշտպանեց նրանց, ում հավատում էր, հանդես եկավ գեղագիտական այն միտումների ջատագովությամբ, որոնք նրա կարծիքով, պայմանավորում են գրական զարգացման գլխավոր ուղղությունները։ Նա միշտ զարգացման ճանապարհին է, մինչեւ անգամ երբ ետ է նայում, նպատակամղված է առաջ՝ ներկա-գալիք օրվան, չի երկնչում ասելու անցյալի լուսավոր փորձն ամփոփող իր նոր ճշմարտությունը, իսկ այսպիսի պահվածքն ու դիրքորոշումը, նույնիսկ Պարույր Սեւակի պարագայում, այո, ավելի շատ թշնամիներ է ունենում, քան բարեկամներ։

«Բառի սահմանները», «Արագայի ներկայությամբ», «Ժամանակ եւ պատկեր» հոդվածների ժողովածուներում, Մոլիերի, Շոդերլո դը Լակլոյի, Ապոլիների, Պրեւերի, Կոկտոյի, Անույի եւ այլոց երկերի ֆրանսերեն բնագրից կատարված թարգմանու-

Թոփչյան երեւույթը՝ իր գրական լայնախոհությամբ ու տարածական ընդգրկումով, իր գրկաբաց սիրով մայրենի եւ մեզ օտար-հարազատ ֆրանսիական գրականության հանդեպ, որն աշխարհին բարձրագույն գեղագիտական չափանիշներ է թելադրել, իր մտքի կարգապահությամբ, «բառի սահմաններում» խորանալու, նրա ազդեցության շրջանակն ընդարձակելու ձգտումով, քաղաքացի հայ մտավորականը, իր հայրենի տնից աշխարհին հարաբերող հոգին։

Գրական աշխատանքների այս շարքում ես չնշեցի ժամանակակից նշանավոր մշակութաբան Դենի դը Ռուժմոնի «Եվրոպայի քսանութ դարերը» գրքի թարգմանությունը, որովհետեւ այն հատկապես առանձնացնեմ, մի գիրք, որի հայացումը մեզ հաղորդակից է դարձնում հազարամյա Արեւմուտքի մշակույթին, փիլիսոփայությանը, «եվրոպական գաղափարի պատմությանը», գրականությանը, արվեստներին, ասել է՝ եվրոպայի էությանը։ Այսպիսի գործ չէր կարելի իրականացնել մեկ-երկու ընթերցմամբ, այլ ավելի, բազմիցս անդրադառնալով անհաշիվ հասկացություններ ընդգրկող բարդագույն շարադրանքին, այլեւ՝ սովորել, խորանալ, ուսումնասիրել, թարգմանական աշխատանքի մի քանի տարում յուրահատկորեն ապրել քսանութ դարեր։ Ալեքսանդր Թոփչյանն անցել է այս ճամփան եւ իր 60-ամյակին հասել ավելի իմաստնացած հուզաշխարհով, որը միայն նրանը չէ, շատերինս է նաեւ, մեր հոգեւոր կյանքինը։

Ահա մի քանի տասնամյակ բոլորիս աչքի առջեւ է նրա, երբեմն մենակյաց, գրապայքարն իր հետ գրական ասպարեզ եկած «խորք» բանաս-

րում, բարձր չափանիշների կիրառությամբ օրինականացնում նրանց, օգնում ստեղծելու մշակութային մթնոլորտ, տարածություն եւ ժամանակ, որոնում, թե ում գեղագիտության իրավունքը պաշտպանել, երբեմն մի քանի անկնբարբ առաջ ընկնելով, ում ետեւից գնալ։ Այսպիսիք շատ քիչ են ընդհանրապես, ավելի բազմաքանակ են նրանք (հենց քանակ եւ ոչ որակ), որոնք երեւութական, կեղծ, մեկ օրական արժեքները ծախում են հավերժականի տեղ՝ արգելք ծառայություն մատուցելով գրականությանն ու արվեստին։ Ալեքսանդր Թոփչյան քննադատն այդ քչերից է. այստեղ նրա գրական գործը կարեւոր եղավ ու անփոխարինելի, յուրահատուկ, անձնվեր, համառ, անկեղծ ու հեռանկարային՝ ինչպես իր մարդկային-հոգեւոր տեսակն է։

Այս դարավերջյան տասնամյակում Ալեքսանդր Թոփչյանն իրեն դրսեւորեց նաեւ իբրեւ առանձնահատուկ ձայն եւ հուզաշխարհ ունեցող գրող, որը նրա մեջ, ըստ երեւույթին ննջած, ապրել է երկար ժամանակ։ Դրանում կհամոզվեք, կարդալով նրա արձակ եւ դրամատիկական ստեղծագործությունների «Արտագերու» ժողովածուն։ Սա գրաքննադատությունից, թարգմանությունից, տեսաբանությունից, հրատարակչական գործից հոգնած մարդու շրջադարձ չէ դեպի ազատ ու ինքնուրույն գրական դաշտ, այլ էության նոր բացահայտում, որը, շուտով էլ, լավագույնս ի հայտ եկավ «Կիրկե կղզին» վեպի մեջ։

Թեթեւակի, վերացականորեն շփվելով ոդիսեւսյան ճակատագրում առկա սյուժեներից մեկին, գրողը «Կիրկեում» ստեղծել է մեր օրերի հայ իրականության դաժան-ծաղրերգական պատկերը՝ սիմվոլիստական, ֆանտասմագորիկ հայեցողությամբ։ Ավանդական պատումը, կերպարայնության փոխակերպումը ժամանակակից խորքը տեսանելիներով, որտեղ քաղաքականությունն իր տեղը զիջում է մոնումենտալ խճանկարին, գլխավորապես մտքի շարժումներից ծնվող կառուցվածքային բարդ ամբողջականությունն այս ստեղծագործության յուրահատկությունն է, որով նա, կարծում եմ, արդի հայոց արձակում ունի առանձնահատուկ ձայների մեծամասնությամբ ընդունված մեր գրական «սահմանադրությունից» դուրս կարեւորություն։ Այստեղ էլ Ալեքսանդր Թոփչյանը մնաց իրեն հարազատ՝ նայել իր օրերից առաջ, զարգացման ուղղությամբ եւ ոչ ետերին։ Սա նրա գրական, մարդկային, քաղաքացիական դիմանկարի գլխավոր գունագիծն է, բարձր որակ եւ էություն։

ՆՈՐԱՅՐ ԱԴԱԼՅԱՆ

«Գոյակ» ակումբը վերստին բացեց իր դռները

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ. «Գոյակ» մշակութային ընկերակցության «Գոյ» թատրոն-լաբորատորիան պատրաստել է նոր ներկայացում Պետեր Վայսի «Հեղափոխական Մարատի կյանքն ու մահը»։ Թատրոնը ՀՀ կառավարությանն է ներկայացրել նաեւ ծիսական բեմադրությունների ծրագիր՝ Քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի կապակցությամբ։ Այս մասին ասաց ընկերակցության նախագահ Արմեն Սազոնյանը։

Երկար ընդմիջումից հետո Ամանորի նախաշեմին իր դռները բացած ընկերակցության «Հայարտ» ակումբում այսուհետեւ կանցկացվեն դասական երաժշտության երեկոներ, նորաձեւության ցուցադրություններ, գիշերային ռեվյուներ, իսկ ամսվա չորս օրերը կտրամադրվեն «Բոհեմ» ակումբին՝ երիտասարդ դերասանների, նկարիչների, գրողների, երգահանների բենեֆիսների անցկացման համար։

Մենք

- Առաջին հայ պատմիչը, որի աշխատությունը («Պատմութիւն») լույս է տեսել իր կենդանության օրոք (1669 թ., Ամստերդամ) Առաքել Դավրիժեցին է։
- Հայերեն ամենափոքր ձեռագիր մատյանը 1434 թվականին Կաֆայում գրված «Տոնացույց»-ն է, որը բաղկացած է 103 թերթից եւ կազմի հետ միասին կշռում է 19 գրամ։ Այն գտնվում է Երեւանի Մատենադարանում։
- Իռլանդիայում առաջին եպիսկոպոսը եւ քրիստոնեություն տարածողը՝ Սին Սիրվանսիոսը (Սուրբ Սերոփե), եղել է հայ։
- Ինքնահոսը 12-13-րդ դարերում հայտնաբերել են հայ մատենագիրները։
- Հայկական բարձրավանդակի ամենաբարձր բնակելի կետը Սուկավետ լեռան վրա գտնվող համանուն հայկական վանքն է։ Այն գտնվում է 3284 մետր բարձրության վրա։
- Հայկական լեռնաշխարհում վերջին հրաբխային ժայթքումը տեղի է ունեցել 1442 թվականին, երբ Թոնդրակ լեռան խառնարանից (այն ամենամեծն է Հայկական լեռնաշխարհում եւ մեծերից մեկն աշխարհում) դուրս ժայթքեց հսկայական քանակության հրահեղուկ զանգված։

ՄՏԱՀՈԳՈՒԹՅՈՒՆ

Մի՞թե եկեղեցին չի կառուցվելու

Ձգձգվում է Դիլիջանի եկեղեցու շինարարությունը

1901 թվականին, քրիստոնեության 1600-ամյա տարելիցին, Դիլիջանում սուրբ Աստվածածին նախկին եկեղեցու տեղում կանգնեցվեց եւ օծվեց նոր եկեղեցին, որը կառուցվեց շուշեցի մեծահարուստ Տեր-Հակոբյանի տիկնոջ Եվայի ծախսով, ի հիշատակ սիրելի ամուսնու՝ Հակոբ Տեր-Հակոբյանի, որն իր մահկանացուն կնքել էր Դիլիջանում։ Ծախսվեց 20000 ռուբլի գումար։ Դա մի գեղեցիկ կառույց էր, որը բնակչության եւ այստեղ ժամանած բազմաթիվ հյուրերի եւ հովեկների ներկայությամբ օծվեց գերաշնորհ Տեր Բարդուղիմեոս եպիսկոպոս Գեւորգյանի կողմից (1901 թվի օգոստոսի 12)։

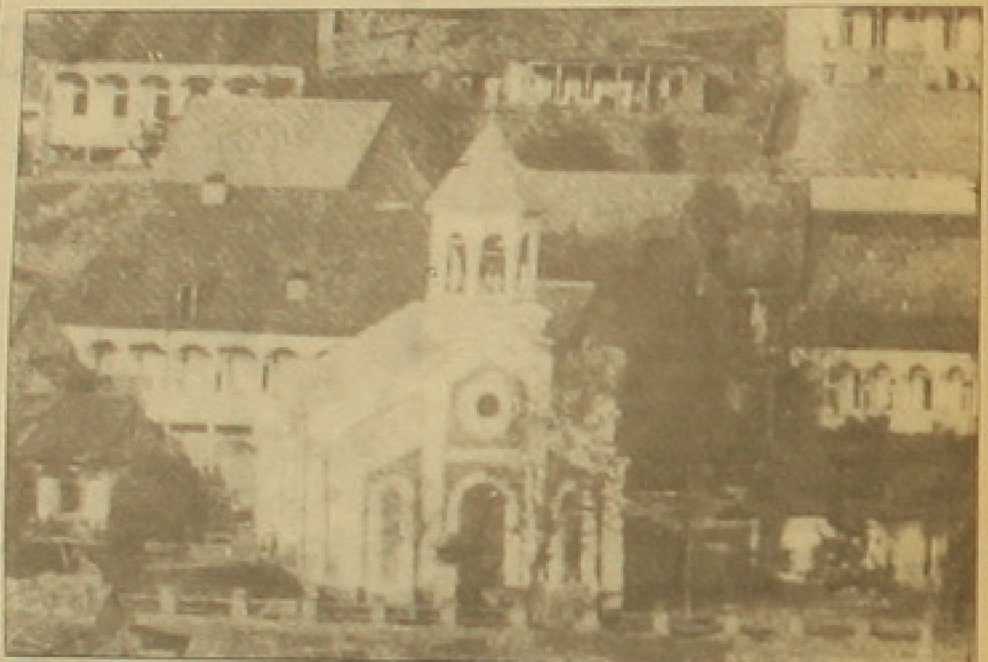

Եկեղեցին իր ճարտարապետական ոճով համարվում էր տվյալ ժամանակի եւ տարածքի լավագույն շինությունը, Դիլիջանի ամենագեղեցիկ կառույցը։ Դրա վկայությունն է պահպանված եւ իմ կողմից խմբագրությանը տրամադրվող եզակի լուսանկարը՝ կատարված հանրաճանաչ լուսանկարիչ Միսոչկինի կողմից։

Բարերարուհի տիկին Եվա Տեր-Հակոբյանի այդ մեծ աշխատանքը արժանանում է Ամենայն հայոց կաթողիկոս Խրիմյան Հայրիկի հատուկ օրհնության եւ գնահատանքի կոնդակին։ Սակայն եկեղեցին երկար կյանք չունեցավ։ Խորհրդային իշխանությունների օրոք 1936 թվին քանդվեց։

Եվ ահա խորհրդային կարգերի փլուզումից հետո աստիճանաբար փոխվեց իշխանությունների վերաբերմունքը դեպի ազգային կրոնը։ Վրաստանի եւ Իմերեթի նախկին թեմի փոխարեն, որի ենթակայությանն էին Գուգարքի տարածքի շատ ծխեր, բնակավայրեր, այդ թվում նաեւ Դիլիջանը, Վազգեն կաթողիկոսի որոշմամբ ստեղծվեցին նոր թեմեր, նաեւ Գուգարքի թեմը իր առաջնորդով։ Թեմի առաջնորդ գերաշնորհ Արսեն եպիսկոպոս Բերբերյանի ջանքերով աշխատանքներ կատարվեցին ինչպես ամբողջ թեմում, այնպես էլ Դիլիջանում։

Հարց բարձրացվեց նաեւ Դիլիջանում եկեղեցի ունենալ։ Համաժողովրդական քննարկման դրվեց եկեղեցու կառուցման տեղի հարցը։ Ի վերջո որոշվեց այն կանգնեցնել լճափի կանաչապատ ընդարձակ, երկրաշարժից տուժած «Մոլուսնիկ» կինոթատրոնին հարակից վայրում։ Գտնվեցին նաեւ բարերարներ՝ լոնդոնահայ ամուսիններ Հակոբ եւ Ռիտա Չերչյանները, իսկ մինչ այդ օծվել էր եկեղեցու հիմնաքարը։ Նախագծերը պատրաստելու համար քաղաքային խորհուրդը կողմից որոշ գումար էր հատկացրել, (այն ժամանակվա 500000 ռուբլի)։ Թեեւ աշխատանքները ընթանում էին դանդաղ, սակայն շինարարները կատարում էին իրենց գործը, զգացվում էր ֆինանսների կարիքը եւ այլն։

Այնուհետեւ թեմի հոգեւոր առաջնորդ նշանակվեց Սեպուհ եպս. Չուլջյանը։ Նրա կողմից առաջնորդարան ընտրվեց Վանաձոր քաղաքը։ Վերջինիս միջոցով կատարվում են եւ շարունակվում թեմին ենթակա բնակավայրերում նոր եկեղեցիների կառուցում, ավերվածների վերանորոգումներ, ժողովրդին իր ավանդույթներին վերադարձնելու աշխատանքներ, Իջեւան քաղաքում կառուցվեց նոր եկեղեցի, հոգեւոր ծառայություններ են կատարվում Հաղարծինում, Իջեւանում եւ այլ վայրերում։

Այսօր, անշուշտ, դժվարացել է ժողովրդի վիճակը, որ ազդել է նաեւ այդ եկեղեցու շինարարության վրա։ Սակայն եկեղեցին մի՞թե այդպես կիսակառույց է մնալու։ Հուսով ենք, որ առանց հապաղելու ժամանակին կիրականացվի այդ սուրբ գործը, եւ 2001 թվականին Դիլիջանը կունենա իր եկեղեցին։

ՀԵՆՐԻԿ ԽԱՉԱՏՅԱՆ,
Դիլիջան

ՎԱՆԱՁՈՐ

Լույսի արտացոլումը

Խաչիկ Ղարաբեկյանի ստեղծագործությունների ցուցահանդեսը

Գեղագիտության ազգային կենտրոնի Վանաձորի մասնաճյուղում անցած տարվա վերջին օրերին բացվել էր գեղանկարիչ Խաչիկ Ղարաբեկյանի ստեղծագործությունների անհատական ցուցահանդեսը, որը երկրորդն էր 1999 թ.։ Ներկայացված շուրջ 80 աշխատանքները, հիմնականում բնանկարներ ու նատյուրմորտներ, նորություն են նրա արվեստի երկրպագուների համար, քանզի ստեղծվել են վերջին ամիսներին։ Այս տարվա մարտ-ապրիլին գեղանկարչի անհատական ցուցահանդեսը Ֆրանսիայի Բանյո, Վալանս, Սեն Պերեֆ քաղաքներում բարձր գնահատականի է արժանացել մասնագետների կողմից։

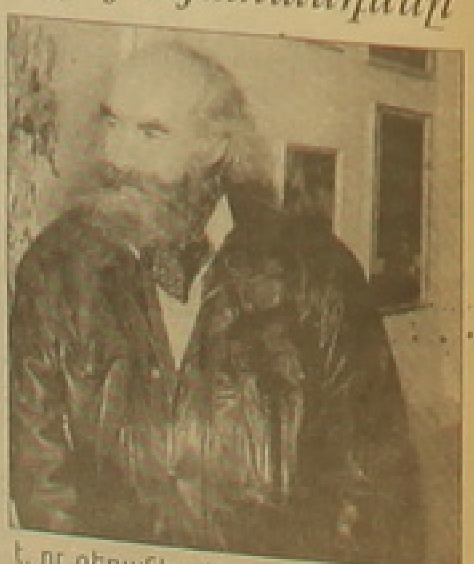

Մասնագետների կարծիքով, Խ. Ղարաբեկյանի աշխատանքների այս ցուցահանդեսը, որը կգործի մինչեւ դեկտեմբերի 20-ը, դարձյալ վկայում է, որ գեղանկարիչը մշտապես ստեղծագործական տարերքի մեջ է եւ անգամ արվեստասերներին է ներկայացնում իր տաղանդի նոր դրսեւորումները։

ԱՌԱՔԵԼ ՄԻՔՈՅԱՆ

ՀՈԲԵԼՅԱՆ

Տաղանդավոր մեկնաբանն ու լրագրողը

Սուրեն Բաղդասարյանը 60 տարեկան է

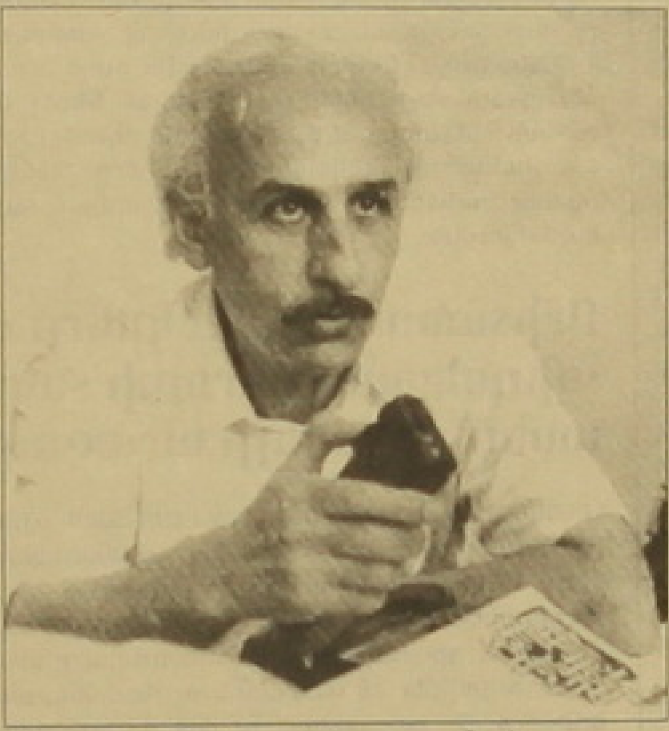

Նրան ճանաչում են բոլորը: ճանաչում են հատկապես ձայնից: Հայկական ֆուտբոլի պատմության մի ամբողջ ժամանակահատված ամենասերտ կապ ունի Սուրեն Բաղդասարյան մեկնաբանի ու լրագրողի անվան հետ: Նրա ձայնն այս էլ քանի տասնամյակ հնչել ու հնչում է ոչ միայն «Հրազդանից» ու Հայաստանի մյուս մարզադաշտերից, այլեւ Մոսկվայից, Թբիլիսիից, Կիեւից, Տալլինից..., ամերիկյան ու եվրոպական տասնյակ երկրների մայրաքաղաքներից: Նա ոչ միայն հայկական, այլեւ համաշխարհային ֆուտբոլի խորը գիտակ է:

Մեկնաբանների հայկական դպրոցի մեծ երախտավորներից մեկը հանդիսացող Սուրեն Բաղդասարյանը փայլում է նաեւ լրագրողական ասպարեզում: Նրա հեղինակությամբ ստեղծված բազմաթիվ մարզական էջեր **«Ազգ»** թերթի տարեգրության անբաժան մասն են կազմում: Նա թերթի հիմնադիր կազմի անդամ է եղել: Իր նախասիրած մարզական բնագավառի եւ հատկապես ֆուտբոլի ու շախմատի խոր իմացությունը, իրազեկությունը, սկզբունքայնությունը, նյութերի մատուցման բարձր կուլտուրան այդ լրագրողի գլխավոր հատկանիշներից են:

Սուրեն Բաղդասարյանի տաղանդը մի նոր ուժով դրսեւորվեց իր իսկ հիմնադրած «Ֆուտբոլ+» շաբաթաթերթի էջերում, որի գլխավոր խմբագիրն է: Ոչ միայն այսօր, այլեւ տասնամյակներ հետո հետաքրքրասեր ընթերցողն այդ թերթի միջոցով կարող է լիարժեք պատկերացում կազմել հայկական ֆուտբոլի թռիչքների եւ անկումների, հոգս ու ցավերի, միջազգային մակարդակին հասնելու նրա փնտրտուքների, ձգտումների վերաբերյալ: Ու դա նախ եւ առաջ գլխավոր խմբագրի շնորհիվ: Դրա հաստատումը թերթի էջերում Սուրեն Բաղդասարյանի ստորագրությամբ սփռված ակնարկներն են, ռեպորտաժներն ու հոդվածները: Համաշխարհային ֆուտբոլի ոչ մի նորություն չի վրիպում նրա ուշադրությունից: Նրա գործունեության գլխավոր նպատակն է վերականգնել հայկական ֆուտբոլի երբեմնի փառքն ու հեղինակությունը:

Երիտասարդական ավյունով լեցուն Սուրեն Բաղդասարյանն այսօր 60 տարեկան է: Հասունության, իմաստնության տարիք: Շնորհավորենք տաղանդավոր մեկնաբանին ու լրագրողին եւ մաղթենք նրան երկար տարիների արեւշատություն եւ ստեղծագործական նորանոր թռիչքներ:

ՌՈՒԲԵՆ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՖՈՒՏԲՈԼ

Չեմպիոնը հայտնի կդառնա վաղը

Բրազիլիայում անցկացվող ակումբային թիմերի առաջնությունում որոշվեց եզրափակիչ խաղի առաջին մասնակիցը: Դա բրազիլական «Կորինտիանսն» է, որ խմբային մրցաշարի վերջին տուրում 2-0 հաշվով հաղթեց Սաուդյան Արաբիայի «Ալ Նասր» թիմին: Հաշիվը խաղի 25-րդ րոպեին բացեց Ռիկարդինյոն, իսկ 82-րդ րոպեին կրկնապատկեց Ռինկոնը: Հենց այս հաշիվն էր բավարարում բրազիլացիներին, քանի որ նրանք գնդակների տարբերության շնորհիվ առաջ անցան իսպանական «Ռեալից»: Վերջինս միայն նվազագույն հաշվով (3-2) հաղթեց Մարոկկոյի «Ռաջա» թիմին: Այստեղ հաշիվը բացեց մարոկկացի Աչամին (28): Այնուհետեւ իսպանացիներ Հիերոն (49) եւ Մորիենտեսը (52) առաջ մղեցին իրենց թիմին: Մուստաուդիան (59) հավասարեցրեց հաշիվը, բայց խաղավարտից 2 րոպե առաջ «Ռեալի» խաղացող Նջիտեպը հաղթանակ բերեց թիմին:

Պահ «Ռեալ»-«Ռաջա» հանդիպումից

«A» խմբի ամփոփիչ աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Կորինտիանս	3	2	1	0	6-2	7
2. Ռեալ	3	2	1	0	8-5	7
3. Ալ Նասր	3	1	0	2	5-8	3
4. Ռաջա	3	0	0	3	5-9	0

Այժմ հունվարի 13-ին կայանալիք վճռական խաղում «Կորինտիանսը» չեմպիոնի կոչումը կվիճարկի «B» խմբի հաղթողի հետ: Նա հայտնի դարձավ այս առավոտ ավարտված հանդիպումներից հետո, որոնցում մրցեցին «Վասկու դա Գամա» (Բրազիլիա)-«Նեկաքսա» (Մեքսիկա) եւ «Մանչեստր յունայթեդ» (Անգլիա)-«Սաութ Մելբուռն» (Ավստրալիա) զույգերը: Երկրորդ տուրից հետո թիմերի դրությունն այսպիսին էր. «Վասկու դա Գամա» 6, «Նեկաքսա» 4, «Մանչեստր յունայթեդ» 1, «Սաութ Մելբուռն» 0 միավոր:

ՇԱԽՄԱՏ

Աշխարհի չեմպիոնի պարտությունը

Լեկո-Խալիֆման՝ 4,5-1,5

Տարին շատ ակտիվ են սկսել շախմատիստները: Միայն հունվար ամսվա ընթացքում աշխարհի տարբեր երկրներում մեկ տասնյակից ավելի խոշոր մրցաշարեր կանցկացվեն:

Հետաքրքիր մրցախաղ տեղի ունեցավ Հունգարիայի մայրաքաղաք Բուդապեշտում: Այստեղ 6 պարտիայից բաղկացած հանդիպում կայացավ հունգարացի Պետեր Լեկոյի եւ ռուսաստանցի Ալեքսանդր Խալիֆմանի միջեւ: 20-ամյա Լեկոն աշխարհի ամենահեռանկարային գրոսմայստերներից է: Չնայած երիտասարդ տարիքին, նա պատկանում է շախմատային էլիտային: Ունի շատ բարձր անհատական վարկանիշ (2725) եւ ՖԻԴԵ-ի դասակարգման ցուցակում զբաղեցնում է պատվավոր 6-րդ հորիզոնականը: Նրա մրցակիցը՝ 33-ամյա Խալիֆմանն այդ ցուցակում 32-րդ տեղում է (վարկանիշը՝ 2653): Սակայն չմոռանանք, որ նա ՖԻԴԵ-ի վարկածով աշխարհի չեմպիոն է: Սա, փաստորեն, լավեգասյան առաջնությունից հետո Խալիֆմանի առաջին մրցելույթն էր:

Հասկանալի է, թե որքան սկզբունքային էր մրցավեճը: Եվ այդ պայքարում վճռական առավելության հասավ հունգար շախմատիստը: Պետեր Լեկոն զույգ պարտիաներում, որտեղ խաղում էր սպիտակ խաղաքարերով, պարտության մատնեց մրցակցին, կեսս պարտիաներն ավարտվեցին խաղաղ արդյունքով: Այսպիսով, Լեկոն 3 հաղթանակ տարավ, 3 ոչ-ոքի արեց եւ մրցախաղը շահեց 4,5-1,5 հաշվով:

Աշխարհի չեմպիոնը ծանր պարտություն կրեց: Սակայն նա կարող է իր սասանված հեղինակությունը վերականգնել փետրվար ամսին Իսպանիայի Լինարես քաղաքում անցկացվելիք գերմրցաշարում: Այստեղ նրա մրցակիցները կլինեն Գարրի Կասպարովը, Վիշվանաթան Անանդը, Վլադիմիր Կրամնիկը, Ալեքսեյ Շիրովը եւ Պետեր Լեկոն:

ՀՈԿԵՅ

Կռվեցին աստղերը

Փետրվարի 6-ին Տորոնտոյում կանցկացվի NHL-ի «Բոլոր աստղերի մրցախաղը», որտեղ կհանդիպեն Հյուսիսային Ամերիկայի եւ աշխարհի հավաքականները: Թիմերի մեկնարկային կազմերը որոշվել են մարզասերների ձայների միջոցով: Ահա թե ինչպիսին են հարցման արդյունքով կազմված հավաքականների կազմերը եւ հոկեյիստների հավաքած ձայների քանակը. Հյուսիսային Ամերիկա– դարպասապահ Կուրտիս Ջոզեֆ («Տորոնտո»)՝ 554 789, պաշտպաններ Քրիս Պրոնջեր («Սենթ Լուիս»)՝ 509 789, Ռոբ Բլեյք («Լոս Անջելես»)՝ 500 349, հարձակվողներ Պոլ Կարիա («Անահայմ»)՝ 730 971, Սթիվ Այզերման («Դետրոյթ»)՝ 533 671, Բրենդան Շենեհան («Դետրոյթ»)՝ 470 995, աշխարհի հավաքական–դարպասապահ Դոմինիկ Հաշեկ («Բուֆալո»)՝ 528 492, պաշտպաններ Նիկլաս Լինդստրեմ («Դետրոյթ»)՝ 924 024, Սանդիս Օզոլինշ («Կոլորադո»)՝ 570 054, հարձակվողներ Տեեմու Սելյանե («Անահայմ»)՝ 652 620, Մաթս Սունդին («Տորոնտո»)՝ 523 428, Յարոմիր Յագր («Պիտսբուրգ»)՝ 1 020 736 ձայն: Այս վերջին արդյունքը բոլոր տարիների ընթացքում լավագույնն է: Երկու հավաքականների վերջնական կազմերը կորոշվեն վաղը՝ հունվարի 13-ին:

Մարադոնան եւ կոկաինը

Արգենտինայի ֆուտբոլիստ, լեգենդար Դիեգո Մարադոնան օրերս սրտի սուր նոպա ախտորոշմամբ Ուրուգվայի մասնավոր հիվանդանոցներից մեկն էր տեղափոխվել: Ինչպես պարզվել է, պատճառը կոկաինի մեծ չափաբաժինն է եղել: Նախկինում էլ Մարադոնան օգտագործել է թմրանյութեր, բայց նման վիճակում նա հայտնվել էր առաջին անգամ: Որոշ ժամանակ անցկացնելով հիվանդանոցում՝ ֆուտբոլային գերաստղն այժմ դուրս է գրվել: Դե ինչ, 39-ամյա Մարադոնան պրծավ թեթեւ վախո՞վ միայն: Ո՛չ, հավաստիացնում են ոստիկանության աշխատողները. նա դեռ գործ կունենա օրենքի ներկայացուցիչների հետ՝ պատասխանելով կոկաինին վերաբերող հարցերին:

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է
ՌԱՃԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ԽԱՉԲԱՌ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Իտալիա: 2. Հայկ: 4. «ԱՆ»: 5. Նարինե: 6. Նա: 7. Ագաթանգեղոս: 9. Հավաքական: 10. Բարսեղյան: 12. «Ուրբաթագիրք»: 17. Տիգրան: 18. Տորոնտո: 19. Շուշի: 20. Շոպենհաուեր: 24. Ակր: 25. «Ար»: 26. Հնոցի: 28. Խնձոր: 30. Չու: 32. Աղասի: 35. Իտալեյ: 37. Սկո: 39. Գավին: 42. Ալ:

Հորիզոնական

3. Մարինոսյան: 8. Յոգա: 11. Ռուս: 13. Մարինյան: 14. Մարգարե: 15. Ամսական: 16. Ոգեպաշտ: 18. «Տաղարան»: 21. Մարգարյան: 22. Շնող: 23. Արարյան: 27. Արվանձտյանց: 28. Խոռ: 29. Օծ: 31. Կետոն: 33. Ուլ: 34. Խորենացի: 36. Շնոլ: 38. Մարգո: 40. Եղվարդ: 41. Անագ:

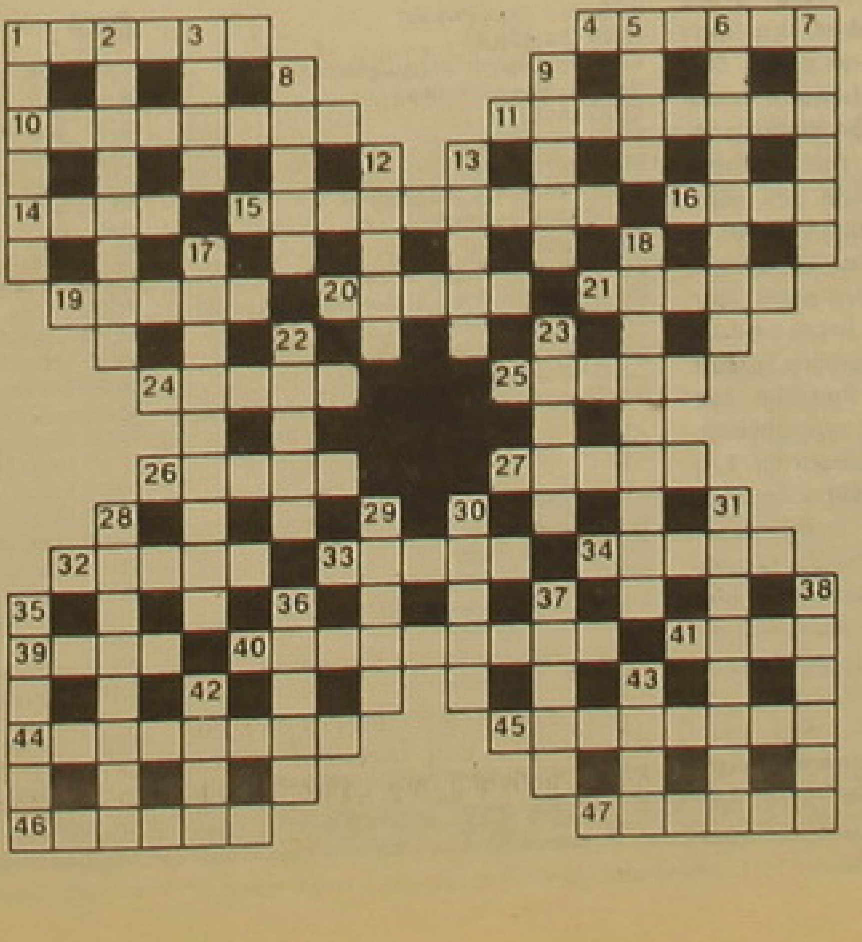

Ուղղահայաց

1. Լեռնային ճնշվածքային ապար: 2. Հայ շախմատիստ: 3. Անգլիացի բնագետ, լույսի ալիքային տեսության ստեղծողներից: 5. Կանացի անուն: 6. Ֆրանսիացի զորավար: 7. Փոխադրամիջոցի տեղ-տեղ կանգ առնելու վայրը: 8. Մարմնի մաս: 9. Ֆրանսիացի կինոռեժիսոր («Սուսերի առափնյակը»): 12. Հայոց թագուհի: 13. Սփյուռքահայ կոմպոզիտոր եւ խմբավար, կատարել է գեղջկական երգերի խմբերգային մշակումներ («Սարերի հովին մեռնիմ», «Ալագյազ»): 17. Լեռ Ղարաբաղի Քարվաճառի շրջանում: 18. Երեխաներին կրթող դաստու, ուսուցիչ, ...: 22. Քեֆ անել սիրող մարդուն տրվող անուն՝ քեֆչի ...: 23. Էլեկտրունակության միավորը: 28. Անգլիացի գրող Ուիլյամ ... Մոեմ: 29. Ավստրիացի գրող: 30. Հունական այբուբենի տառ: 31. Գետ Արեւմտյան Հայաստանում, ճորոխ գետի ձախ վտակը: 35. Հասիկաֆուտային կերաբույս: 36. Ջրահարս, ...: 37. Քաղաք Բելառուսում: 38. Ռոսինիի օպերան «Սեւիլյան ...»: 42. Արեւմտահայերեն ասած բառը: 43. Սիրո Աստվածը հռոմեական դիցարանում:

Հորիզոնական

1. Բնակարանը կահավորելու առարկաների համալիր: 4. Տաճարներով հարուստ եգիպտական սրբավայր հնագույն Թեբե քաղաքի տարածքում: 10. Նահանգ ԱՄՆ-ի հարավում: 11. Ռուս օպերային երգիչ: 14. Իսպանացի զորավար, պետական գործիչ, դուքս, 1500-ին նրա հրամանատարությամբ իսպանական բանակը նվաճեց Պորտուգալիան: 15. Հայ նկարիչ: 16. Գետ Գերմանիայում: 19. Է. Շահինի «Երկու ... » կտավը: 20. Հեթանոսական տաճար Հայաստանում: 21. Քաղաք Շվեյցարիայում: 24. Ամերիկահայ քանդակագործ: 25. Մ. Գորկու լեգենդի հերոսը: 26. Խորանարդային միավորով չափվող մեծություն: 27. Քաղաք Ռավեննի: 32. «Ար» հեռուստատեսության ծրագիր: 33. Ծխախոտի անվանում: 34. Քիմիական տարր, իներտ, անհոտ, անհամ գազ, կազմում է օդի ծավալի 0,933 %-ը: 39. Չ. Այթմատովի «Բարի իմ, կարմիր գլխաշորով» վիպակի հերոսուհին: 40. Մարգաձեւ: 41. Իտալացի պալատական նկարիչ: 44. Հայ կենսաֆիզիկոս: 45. Առողջարանային ավան Ղարաբաղի Քարվաճառի շրջանում (հայերեն թարգմանությամբ): 46. Կենտրոնական նյարդային համակարգի գործունեության հանկարծակի դադարում: 47. Փրկիչ, մեսիա:

Կազմեց Է. ՍՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

Օրվա հետքերով

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Սարգիս Սողանալյանի ձերբակալությունը կապ ունի՞ նախագահական ընտրությունների հետ

Ինչպես «Ազգի» երեկվա համարում տեղեկացրել ենք, զենքի ու զինամթերքի հայտնի առեւտրական Սարգիս Սողանալյանը, ըստ Ռոյթեր գործակալության լրատվության, դեկտեմբերի 22-ին ձերբակալվել է Մայամիում: «Մահվան վաճառական» մականունով քաջածանոթ 70-ամյա գործարարը Մայամի է ժամանել Փարիզից, որտեղ նա վերջին շրջանում անցկացնում էր իր ժամանակի մեծ մասը: Միացյալ Նահանգների դաշնային դատարանը նրան մեղադրում է չեկեր կեղծելու եւ փողերի լվացման մեջ:

Տարիներ շարունակ (սկսած 1948 թվից) հաղթանդամ (մոտ 150 կգ կշռող) եւ հակասական այդ անձնավորությունը զբաղվել է զենք ու զինամթերք վաճառելով աշխարհի տարբեր երկրներին (Լիբանան, Արգենտինա, Նիկարագուա), հաճախ ի հարկին համագործակցելով Մ. Նահանգների կառավարության (հատկապես Նիքսոնի եւ Ռեյգանի վարչակարգերի) հետ:

Այդ համագործակցությունը նա «չափազանց բարդ» է բնութագրել, բացատրելով, որ չորս տարին մեկ Մ. Նահանգներում ընտրվող նոր նախագահը իր հետ բերում է նոր քաղաքականություն եւ անհրաժեշտ է հարմարվել դրան:

Սողանալյանը 1991 թվին դատական կարգով հետապնդվել է «Հյուզ հելիքոփթեր» ուղղաթիռներ արտադրող կորպորացիայի հետ դավադրաբար եւ մաքսանենգ ճանապարհով 103 մարտական ուղղաթիռներ եւ 2 հրթիռակայաններ Իրաք արտահանելու համար: 1983-ին Իրանի հետ վերջինիս վարած պատերազմի օրերին: Նա մոտիկ, գործարար հարաբերություններ է ունեցել Իրաքի առաջնորդ Սադդամ Հուսեյնի հետ, եւ այդ երկրին է մատակարարել ընդհանուր առմամբ մոտ 1,6 միլիարդ դոլարի զինամթերք: Այդ ժամանակ դատավարության ընթացքում նրա դատապաշտպան Նիլ Սոնեթը առաջ է քաշել այն միտքը, որ Լիբանանում ծնված իր պաշտպանյալի ձեռնարկած քայլերը հավանության են արժանացել Ռեյգանի վարչակարգի պաշտոնյաների կողմից: Բայց Ծոցի պատերազմի ավարտից շաբաթներ անց հնչած դատավճիռներում երդվյալ ատենակալները մերժեցին կուլ տալ նման պաշտպանաբանությունը: Նրան դատապարտեցին վեցուկես տարվա բանտարկության, բայց նա բանտում մնաց ընդամենը երկու տարի եւ արձակվեց այն բանից հետո, երբ, ըստ Ֆլորիդայից մեկ ուրիշ դատապաշտպանի տվյալների, արժեքավոր տեղեկություններ է հաղորդել, որոնց շնորհիվ Միացյալ Նահանգները կարողացել է բացահայտել Միջին Արեւելքում ծվարած դրամանենգների մի խմբի, որը միլիոնավոր 100 դոլարանոցներով ողողում էր Լիբանանի Բեքաա հովիտը:

Ներկա ձերբակալման առիթով Մայամիից իրավաբան Օսկար Առոյավեն ասել է, որ փորձելու է ներկայացնել խնդրանք, որ Սողանալյանը մեղավոր չէ:

Ավելացնենք, որ Սողանալյանը ծնվել է 1932 թվին Իսկենդերունում, չափազանց աղքատ մի ընտանիքում: Մեծացել է Բեյրութում: Սկզբնական կապիտալը կուտակել է լիբանանյան պատերազմի առաջին տարիներին, կռվող կողմերին զենք մատակարարելով: 1994 թվին «Նուվել դ'Արմենիին» տված մի հարցազրույցի ընթացքում նա նշել է, որ զինամթերքի վաճառողներ շատ կան աշխարհում, բայց քչերն են կարողացել պետությունների վստահությանը արժանանալ: Ինքը վերջիններիս թվին է դասվել, քանի որ քաջատեղյակ է եղել Միջին Արեւելքի երկրներին:

1988 թվի երկրաշարժի օրերին նրա անձնական ինքնաթիռները մեծածավալ օգնություն են հասցրել Հայաստան: Նա դավաճան է համարում բոլոր նրանց, ովքեր հայ լինելով չեն օժանդակում իրենց հայրենիքին: Հատկապես 80-ական թթ.-ին Մ. Սողանալյանը կարեւոր նվիրատվություններ է արել հայկական մի շարք կազմակերպությունների ու դպրոցների, իր ծախսերով եկեղեցի կառուցել Ֆլորիդայում:

Ավելացնենք նաեւ, որ Սարգիս Սողանալյանը շատ բազմախոս անձնավորություն է: Ամերիկյան մի շարք հեռուստակայաններ, հատկապես դատավարության օրերին, նրան եթեր են տրամադրել եւ նա խոսել է շատ համարձակ, նույնիսկ հանդուգն, մինչեւ քննադատելով Մ. Նահանգներում Հանրապետական կուսակցությանը, մանավանդ նախկին նախագահ Բուշին, նրանց մեղադրելով, որ Իրան-Իրաք պատերազմի ընթացքում իրենց հանձնարարում էին զենք վաճառել Իրաքին, իսկ պատերազմից հետո, երբ Վաշինգտոնի հարաբերությունները վատացան Սադդամ Հուսեյնի հետ, փորձում են իրենց լռեցնել ու թույլ չտալ խոսել Սադդամի հետ իրենց մեղսակցության մասին: Սողանալյանի կարծիքով, իրեն բանտից վաղաժամ ազատելու պատճառը դեմոկրատների իշխանության գալն էր, իսկ այժմ, ինչպես հայտնի է, Մ. Նահանգների նախագահական առաջիկա ընտրություններից ընդառաջ առավել շանսեր ունեցողը Բուշ կրտսերն է...

Ամերիկյան ինստիտուտի նոր հետազոտությունը հաստատեց տնտեսական ազատության եւ բարգավաճման փոխադարձ կապը

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: ԱՄՆ-ում հրապարակվել է տնտեսական ազատության նոր միջազգային ցուցիչը: 123 երկրների թվում, որոնք ընդգրկվել են հետազոտության մեջ, Ռուսաստանը հայտնվել է 93-րդ տեղում: Հեղինակները գլխավոր արդյունքներից մեկը համարում են «պատճառա-հետեւանքային կապի» հաստատումը տնտեսական ազատության եւ բարգավաճման միջեւ:

Աշխարհում առավել ազատ տնտեսություն ունեցող երկրների եւ տարածքների առաջին հնգյակը կազմել են Հոնկոնգը, Սինգապուրը, Նոր Զելանդիան, ԱՄՆ-ը եւ Մեծ Բրիտանիան: Ցուցակում վերջին տեղերում են մնացել Մադագասկարը, Ռուանդան, Սիեռա Լեոնեն, Կոնգոյի ժողովրդավարական Հանրապետությունը եւ Մյանման:

Մասնագետների հաշվումներով, աշխարհի տնտեսապես առավել ազատ երկրների ու տարածքների 20 տոկոսի բնակչության մեկ շնչի հաշվով միջին եկամուտը անցած տարում կազմել է 18.108 դոլար: Առավել նվազ ազատ երկրների 20 տոկոսի համապատասխան ցուցանիշը կազմել է 1966 դոլար:

Հետազոտման կազմակերպումը եւ նրա արդյունքների հրապարակումը ստանձնել էր ամերիկյան լիբերալիզմի պատվարը՝ Կատո ինստիտուտը: Նրա հետ միասին այդ աշխատանքին մասնակցել էին 54 երկրների, ներառյալ Ռուսաստանի, Ուկրաինայի, Էստոնիայի եւ Լիտվայի տնտեսագիտական հետազոտական կենտրոնները:

Թուրք մաֆիականն արտաքսվեց Ֆրանսիայից

Ֆրանսիայի իշխանություններն օրերս արտաքսեցին թուրք մաֆիական Ալաաթին Չաքիջիին, որը 1998 թ. օգոստոսին ձերբակալվել էր Նիս (Նիցա) քաղաքի մոտակայքում: Միաժամանակ ֆրանսիացիները պայման դրեցին, ըստ որի Չաքիջին Թուրքիայում չպետք է դատվի այն ոճիրների համար, որոնք թուրքական օրենքներով մահապատիժ են ենթադրում: Այնպես որ Թուրքիայի արդարադատության մարմինները կկարողանան նրան դատել միայն նվազ ծանր հանցանքների համար:

Թուրքիայի վարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթն իր հերթին փորձում է այս միջադեպը որպես փաստարկ օգտագործել երկրում մահապատիժը վերացնելու նպատակով: Նա ընդգծում է, որ մահապատժի վերացումը թույլ կտար առավել արդյունավետորեն պայքարել մաֆիայի դեմ, նկատի ունենալով, որ այդ պարագայում մյուս պետությունները դյուրությամբ կարտաքսեին թուրք հանցագործներին:

«ԷՔՍՊՐԵՍ»

ՀԱՄԱՌՈՏ

Զանգվածային անկարգություններ Չեխիայի բանտերում

ՊՐԱՀԱ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Երկուշաբթի օրը Պրագայի մոտակայքում՝ Վինարժիցե ավանում գտնվող չեխական խոշորագույն բանտում սկսված անկարգություններն այսօր տարածվելով ճարակեցին հանրապետության ուղղիչ այլ հաստատություններ: Դրանք բռնկել են Օստրավա, Կուրժիմ, Պրժիբրամ եւ Չեսկա Լիպա քաղաքների բանտերում: Բողոքի ձեռնարկումներին չորս հազար բանտարկյալ է մասնակցում, որոնք բանտերի ղեկավարությունից պահանջում են բարելավել իրենց պայմանները, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հաղորդել է երկրի ոստիկանության կոմիսարիատի մի աղբյուր:

Բանտարկյալները հացադուլ են հայտարարել, բանտախցերի լուսամուտներից բանտերի ներքին բակերն են նետել ներքնակները: Նրանք վիրավորական արտահայտություններ են բղավում իշխանությունների հասցեին, բռնցքահարում բանտախցերի դռները: Հնարավոր խռովությունը ճնշելու համար բանտեր են ուղարկվել չեխական ոստիկանության հատուկ ստորաբաժանումներ:

Բրիտանացի բժիշկները ապշած են «սիդնեյյան» վիրուսի տարածվելու աներեւակայելի արագությունից

ԼՈՆԴՈՆ, 11 ՀՈՒՆՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: «Սիդնեյյան» գրիպի համաճարակը տարածվում է Մեծ Բրիտանիայում՝ ճարակելով բնակչության նորանոր խավերի: Երկրի հիվանդանոցները լեփլեցուն են: Մի շարք բժշկական հաստատություններում մահճակալների պակասության պատճառով մարդկանց տեղավորում են դիարաններում օգտագործվող դիասայլակների վրա:

Հաղորդումներ են ստացվում, որ համաճարակն ընդգրկում է նաեւ հարեւան երկրները: Չի բացառված, որ մոտ ժամանակներս հասնի նաեւ Ռուսաստան:

Ինչպես նշում են բժիշկները, «սիդնեյյան գրիպի վիրուսը վտանգավոր է նրանով, որ մարդու արյան մեջ այնպիսի արագությամբ է տարածվում, որ օրգանիզմի պաշտպանական գործառույթները չեն հասցնում գործել: Դրա հետեւանքով վիրուսն ընդունակ է սրել քրոնիկ հիվանդությունները եւ նույնիսկ վաղաժամ մահվան պատճառ դառնալ: Վիրուսի եւս մի առանձնահատկությունն այն է, որ ցուրտ եղանակը նպաստում է նրա աշխուժացմանը:

Բրիտանացի բժիշկներն ապշած են «սիդնեյյան» վիրուսի տարածվելու աներեւակայելի արագությունից:

ԼՈՒԾԱՐՎՈՒՄ Է

«Անտաշիա» ավիաընկերության հայաստանյան ներկայացուցչությունը գրանցված ՀՀ պետռեգիստրի Մաշտոցի շրջ. բաժանմունքում 22.07.96 թ.: Գրանցման համար 27106001041, վկայականի համար 027409: Հասցեն Երեւան-42, Զվարթնոց-2:

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

12 հունվար

9.00 Հայլուր
9.20 «Սուրբ կնոջ բուրմունքով»
10.20 Մանուկի կրպակ
10.30 «Ռեյսի մանիֆեստը»
11.00 «Ծիկնատպի Տեսը»
12.35 Ժողովրդական երաժշտություն
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմեր
18.00 «Սուրբ կնոջ բուրմունքով»
19.00 Լուր
19.10 Առողջ լոսո
19.50 Ռուբիկոն
20.25 Արտակարգ ալիք
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Հեռուստախաղարկղ
21.45 Պրեմիերա
22.00 Հիթ շքերթ
22.25 Ծիծաղի տուն
23.40 Հայլուր
0.00 Կեսգիշերային ճեպընթաց
1.00 Ռուբիկոն+
1.40 «Ճշտողը տղա չի բերի»
ավարտին Մուլտհանդակ

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ
9.05 Վաղ առավոտյան
10.00 Մուլտֆիլմ
10.15 «Անապատի սպիտակ արեւը»
11.40 Ծանոթ-անծանոթը
12.00 Լուրեր
18.00 Լուրեր
18.15 Մուլտֆիլմ
18.25 «Կարճլիկը Մայամիից»
20.00 Սոլի բանալի
20.30 Լուրեր
21.00 «ԱԲԲԱ» խմբի համերգը
21.30 Փարաջանովի հուշարձանի բացումը
22.00 Մոսկվան եւ ընկ.
22.40 Ռաշ երեկոյան
23.15 «Էմսագի»
0.50 Լուրեր

9.00 Տոմար, Ավետաս
19.00 Բնաշխարհ
19.30 Մուլտհանդակ
19.50 Մանուկի խունկակ
20.00 Ամանորի ծրագիր (1-ին մաս)
21.30 Մուլտհանդակ
22.00 Ամանորյա ծրագիր (2-րդ մաս)
23.30 Մուլտհանդակ
0.00 Ամանորյա ծրագիր (3-րդ մաս)
1.00 «ԱՐ»-ի աստղերը 98

7.00 Բարի լույս
10.00 Նորություններ
10.15 «Քնքուշ թույն»
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտսերիալ
16.45 Հրաշալի միջավայր
17.00 Ջունգլիների կանչը
17.25 Մինչեւ 16 եւ ավելի...
17.50 «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.25 Դիմակ-շոու
20.00 Մարդ եւ օրենք
20.45 «Հայտարարված սպանություն» (3-րդ սերիա)
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
22.30 «Նրա ալիքին»
0.45 Քաղաքակրթություն
1.15 Նորություններ
1.30 «Թուղթ ու գիր արա»

РТР
7.30, 8.25, 9.35 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.20 Հերթապահ բաժին
10.20, 11.00, 13.50 Հոմեոպատիա եւ առողջություն
10.30 Սպորտ-ասպարեզ
11.10 «Գնչուհին»
12.05 «Մեր գաղտնիքի ամառը»
13.00 Իմ ընտանիքը
14.00 Լուրեր
14.20 Կանանց քաղաք
15.05 «Անտոնելա»
16.00 Լուրեր
16.05 «Վայրի հրեշտակը»
17.00 Խանութ բազմոցին
17.30 Մուլտֆիլմեր
18.00 Լուրեր
18.20 Աշտարակ
19.00 «Լոս Անջելեսի տաքը-2»
20.00 Լուրեր
20.30 «Բոցավառ անապատ»
21.25 Ինքդ քեզ ռեժիսոր
22.00 Լուրեր
22.45 «Աստծո զենքուզրահը-2»
0.45 Հերթապահ բաժանմունք
1.00 Կինո+TV
2.00 Լուրեր

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրով (1800 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1181. Տպաքանակը 4000. ... 11.01.2000. Գինը 100 դրամ